

28/05-2025

AALBORG
UNIVERSITY

FRIHED PÅ KONTRAKT:

Et kvalitativt studie af
IT-freelanceres arbejdsliv og
platformenes rolle i jobskabelse

Anne Amanda Svit
Sociologisk speciale
10.semester, forår 2025
Vejleder: Morten Kyed
Antal anslag: 155.583

Abstract

Background: While freelancing is not a new phenomenon, a growing proportion of the workforce is engaged in atypical employment forms, including freelance work. The use of digital platforms among freelancers has increased, also amongst freelancers that specialize in IT. Existing research suggests that this work form is attractive due to increased autonomy, flexibility and freedom. However, limited research exists on Danish freelancers and their work practices.

Aim: This thesis examines how Danish IT freelancers' work lives are characterized and how online platforms serves as a tool to support their opportunities to create jobs, using three interrelated sub-questions regarding experiences with- and views on freelance careers.

Methods: Using a qualitative approach grounded in critical realism, the study is based on semi-structured interviews with eight IT freelancers. The empirical findings are analyzed through theories of the new spirit of capitalism, neoliberal self-governance and platforms as 'permissive potentates'.

Results: In order to answer all three sub-questions, three sub-conclusions have been carried out, whereas the first conclusion shows that the freelancers are motivated by the desire for variation, flexibility in their day-to-day life, autonomy and economic incentives. Second conclusion shows that online platforms serve as an enabler to access work opportunities on various projects.

Furthermore, the freelancers are experiencing increased freedom and autonomy due to the use of these platforms, although they need to work under the structures and logics of the platforms. The third conclusion shows that the informants experience some uncertainty in the realm of IT-freelancing, as jobs are temporary and the system does not fully support this type of work-practice.

Conclusion: Danish IT freelancers are characterized by ideals of freedom, flexibility and self-governance in their line of work, but are paradoxically experiencing structural constraints. They internalize project-oriented norms as individual values and operate with a neoliberal mindset, viewing themselves as "enterprises". Freedom ideals collide with systematic frameworks, intensifying legal and social uncertainties. Job creation depends on online platforms who serve as a facilitator in creating jobs for IT freelancers, whilst also imposing a controlling mechanism.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	1
1.1 Freelancere – en del af gig-økonomien	2
1.1.1 Hvor udbredt er det?	3
1.2 Værdier, motivation og livstilfredshed.....	4
1.3 (U)sikkerheden som freelancer	6
1.4 IT-freelancere og digitale platforme	7
1.5 Afgrænsning	8
2. Kritisk realistisk tilgang til freelancearbejde.....	10
2.1 Intransitive dimension og transitive dimension	10
2.1.1 De tre domæner.....	11
2.1.2 Slutningsformen i kritisk realisme: Retroduktion og abstraktion	11
3. Teori.....	13
3.1 Den nye kapitalismes ånd	13
3.1.1 Boltanski & Chiapello.....	13
3.1.2 Det fleksible menneske	16
3.2 The Self as Enterprise	18
3.3 Platformsmedieret arbejde	19
4. Metodiske ramme og fremgangsmåde	21
4.1 Adgang til feltet og rekruttering.....	21
4.2 Semistrukturerede interviews som forskningsmetode	22
4.2.1 Det online interviewformat	23
4.3 Operationalisering af interviewguide.....	23
4.4 Behandling af empiri.....	25
4.4.1 Transskribering	25
4.4.2 Kodnings- og analysestrategi	26
4.4.3 Etiske overvejelser	26
4.5 Refleksioner omkring brug af generativ AI	27
5. Analyse	28
5.1 Informantoversigt	28
5.1.1 Opsamlende refleksion over informanter	31
5.2 Del 1) Motivation og værdier	32
5.2.1 Ønsket om variation.....	32

5.2.2	Fleksibilitet i hverdagen	35
5.2.3	Frihed til selvbestemmelse og faglig autonomi	38
5.2.4	Økonomiske incitamenter	40
5.2.5	Delkonklusion - del 1	42
5.3	Del 2) Brug af platforme	43
5.3.1	Brug af platforme – hvordan skaffer de opgaver?	44
5.3.2	Fordele og ulemper ved brug af platforme	46
5.3.3	Delkonklusion – del 2	49
5.4	Del 3) Usikkerheden forbundet med en freelance-karriere.....	50
5.4.1	”Det er feelingen, der er anderledes”.....	50
5.4.2	Økonomisk buffer som forudsætning	52
5.4.3	Gråzonen – limbo mellem fleksibilitet og usikkerhed.....	55
5.4.4	Delkonklusion – del 3	57
6.	Diskuterende konklusion	59
	Litteraturliste	62
	Bilagsoversigt	66

1. Indledning

Det danske arbejdsmarkedsamfund gennemgår betydelige transformationer i arbejdsmarkedet og arbejdslivet. En iøjnefaldende udviklingstendens er, at stabiliteten i arbejdslivet tilsyneladende er under opbrud. Stabiliteten synes udfordret af forskellige faktorer som hvor der arbejdes, for hvem der arbejdes og hvornår der arbejdes. Essensen forbliver dog den samme: En stigende andel af arbejdsstyrken er beskæftiget i atypiske ansættelsesformer, mens færre end tidligere er ansat i traditionelle og faste lønmodtagerstillinger hos én enkelt arbejdsgiver (Møberg & Rasmussen 2024:5). VIVE definerer en atypisk beskæftigelse som en beskæftigelsesform, der afviger fra hvad der i en given kontekst anses for at være normen eller en standardiseret beskæftigelse. I Norden anses en standardiseret beskæftigelse for at være en fuldtidsstilling, med ansættelse på 30 timer eller mere per uge hos én arbejdsgiver og uden en fastsat slutdato (Holt et al. 2023:12). Stabiliteten synes altså under opbrud, hvilket afspejler sig i et arbejdsmarked i forandring med nye og mere fleksible former for arbejde.

Det er ikke et nyt fænomen at beskæftige sig med stabilitetens opbrud inden for arbejdsmarkedet, men en række nyere udviklinger som teknologiske fremskridt, globaliseringen og nye værdisæt hos arbejdstagerne har skabt en ny dynamik, der har skabt grobund for nye fleksible arbejdsformer (Himani et al. 2025:2). En fremtrædende og voksende gruppe inden for denne udviklingstendens udgøres af freelancere, der i litteraturen og den offentlige diskurs omtales med mange betegnelser, som soloselvstændige, solopreneurs, digitale mikroiværksættere samt hybrider mellem traditionelle ansatte og iværksættere (Hudek et al. 2020:56). Blandt disse freelancere observeres en hastig vækst af højt kvalificerede selvstændige, en gruppe, der vokser hurtigere end nogen anden på arbejdsmarkedet (Leighton & McKeown 2015:119). Tendensen, hvor højt specialiserede arbejdstagere i stigende grad engagerer sig i freelancearbejde, breder sig inden for flere sektorer, herunder IT- og teknologi branchen (ibid.). Dette skaber undren over, hvordan disse højt specialiserede freelancere organiserer og udfører deres arbejde, samt hvordan deres arbejdsliv generelt udfolder sig.

1.1 Freelancere – en del af gig-økonomien

I lyset af de nævnte ændringer på arbejdsmarkedet, hvor fleksibilitet og selvstændighed er blevet eftertragtede arbejdsbetingelser, har begreber som *gig economy* og *platformsarbejde* fået øget opmærksomhed. Internettets udbredelse har gjort, at individer nu er i stand til at konkurrere om jobs og tilbyde specialiseret viden og færdigheder digitalt. Forretningsprocesser bliver mere fragmenteret og opdelt i mindre komponenter, altså kortvarige projekter (Hudek et al. 2020:57). Der er tale om en omstrukturering af arbejdsarrangementer gennem en proces, hvor udbud og efterspørgsel efter varer og tjenester effektivt matches, hvilket betegnes som den såkaldte *gig-økonomi* (ibid.:56). Dette kan faciliteres gennem digitale platforme, der aktivt matcher udbydere og kunder, hvorfor gig-økonomien også går under betegnelser som on-demand-, digital- eller onlineplatformsøkonomi (Himani et al. 2025:1). Selvom Norden anerkendes for sin førerposition inden for teknologi, benyttes digitale platforme til udveksling af arbejdskraft kun i et begrænset omfang (Røtnes et al. 2019:5). En central aktør inden for rammerne af gig-økonomi er højt specialiserede freelancere, der repræsenterer en specialiseret og selvstændig tilgang til arbejdet. At være freelancer refererer til at have en ikke-standard og fleksibel arbejdsform, som hører under gig-økonomien (Hudek et al. 2020:57). Dansk Erhverv definerer en freelancer som en: *”selvstændig konsulent, der udfører en konkret og afgrænset opgave for egen regning og risiko, og som derfor ikke bliver ansat i virksomheden.”* (Dansk Erhverv 2020). Freelancere beskrives også som grænseløse arbejdere, da de ikke er bundet af faste grænser i deres arbejdsopgaver (Hudek et al. 2020:57). Dette implicerer et skifte fra at være knyttet til en organisation til selv at tage ansvar for karriereudvikling og beskæftigelsesegnethed. Her bliver den organisatoriske loyalitet sat i baggrunden og erstattet af individuel viden, færdigheder, ekspertise og tilpasningsevne (ibid.). Ifølge Holt et al. (2023) kan freelancere, der udfører større udviklings- og konsulentopgaver, også placeres inden for kategorien platformsarbejdere. Opgaverne kan spænde fra rent digitale projekter til opgaver, med fysisk fremmøde i en aftalt periode (Holt et al. 2023:33). Det viser at freelancere kan falde ind under flere forskellige begrebskategorier, hvilket gør det vanskeligt at etablere en entydig definition af, hvad en freelancer er. I en dansk kontekst vil freelancere oftest gå under betegnelsen *soloselvstændige*, selvom de også kan være ansat på korttidskontrakter hos en kunde eller ved freelancebureauer (ibid.:34). Soloselvstændige defineres som: *“People not enrolled in a subordinate employer-employee relationship and without employees such as freelancers, external consultants and digital platform workers operating as independent contractors.”* (Larsen & Ilsøe 2021:18).

I denne opgave benyttes begreberne *freelancere* og *soloselvstændige* derfor synonymt, idet der tages afsæt i den gængse forståelse i dansk kontekst. Dette sker med henblik på at sikre konsistens med hensyn til den eksisterende forskningslitteratur.

1.1.1 Hvor udbredt er det?

Det kan være vanskeligt at få et præcist overblik over antallet af personer, der arbejder som freelancere både i Danmark og internationalt, fordi definitionerne og data for freelancere ofte er uklare og vagt definerede. Beskæftigelser som Wolt-chauffører, vikarjobs samt tidsbegrænsede stillinger indgår også ofte under betegnelsen freelancere. I Danmark anvendes begrebet *atypisk beskæftigelse* ofte som en paraplybetegnelse for flere forskellige atypiske beskæftigelser, herunder freelancere, hvilket yderligere komplicerer målingen af anvendelsen af eksterne og højt specialiserede freelancekompetencer (Dansk Erhverv 2024). Den eksisterende litteratur om freelancearbejde i en dansk kontekst er begrænset. Dette medfører udfordringer i forhold til at opnå en dybdegående forståelse af freelancers livsvilkår og arbejdsmæssige praksisser, og vanskeligt at fastslå, hvor mange der reelt arbejder som freelancere (Holt et al. 2023:33). Den danske litteratur indeholder ikke indsigt i, hvad der karakteriserer de forskellige grupper af freelancere, som f.eks. om de arbejder som freelancere på fuld tid eller kombinerer freelancearbejdet med anden beskæftigelse. Der mangler ligeledes viden om branchespecifikke forskelle inden for freelancearbejde (ibid.:37).

I rapporten *atypiske beskæftigelsesformer* fra 2023, konkluderes det, at knap fem procent af de beskæftigede arbejder på freelancebasis, baseret på soloselvstændige. Det er et tal, der har ligget stabilt gennem de seneste 20 år. Andre tal peger på, at syv procent af de beskæftigede danskere i 2017 var selvstændige, hvor 58 procent ikke havde ansatte, svarende til omtrent 100.000 danskere der arbejdede som soloselvstændige (Dansk Arbejdsgiverforening 2019). Data fra Danmarks Statistik viser desuden et sammenfald mellem Covid-19 pandemien og en stigning i antallet af soloselvstændige. I løbet af ét år, fra fjerde kvartal 2019 til fjerde kvartal 2020, steg andelen af soloselvstændige med 12.000 personer, hvilket netop peger på en stigende udbredelse af freelancearbejde i perioden (Danmarks Statistik 2021).

Selvom det ikke er muligt at fastslå det præcise antal freelancere i Danmark i 2025, indikerer de foreliggende tal, at arbejdsformen har en solid forankring i det danske arbejdsmarked. Prognoser peger på, at udviklingen vil fortsætte, og allerede i 2027 forventes freelancere at udgøre den dominerende arbejdsstyrke i USA (IT-Branchen 2021).

1.2 Værdier, motivation og livstilfredshed

Valget af en freelance-karriere drives af flere motivationsfaktorer, hvor flere studier samstemmende peger på drivkræfter som fleksibilitet, autonomi, skabertrang og økonomisk uafhængighed.

I en norsk kvalitativ undersøgelse blandt freelancere med minimum bacheloruddannelse foretaget af Samfunnsviterne og Tankesmien Agenda i 2016, fandt man, at den primære drivkraft til at blive freelancer var muligheden for frihed, fleksibilitet og muligheden for at realisere egne drømme og planer (Ramborg et al. 2017:15). Disse freelancere er innovative, fleksible og yderst engagerede i deres arbejde, og arbejde og fritid flyder ofte sammen. De besidder en bred vifte af kompetencer, da deres arbejdsdag kræver ekspertise inden for deres fagområde, men også inden for aspekter som regnskab, salg, markedsføring og administration (ibid.). Ramborg m.fl. identificerer fem hovedmotiver for freelancevalget: 1) *Skaberglæde* - drevet af skabertrang og iværksætterånd, 2) *Usædvanlige kombinationer* - ønsket om at kombinere forskellige interesser og karriereveje, 3) *Branchebestemt* - fastansættelse ikke er naturligt i branchen, 4) *Springer ud og tager chancen* - tidligere fastansatte der søger passionsdrevet arbejde, og 5) *Vejen tilbage* - Et ufrivilligt valg, men som en løsning på selv at skabe flere jobmuligheder (Ramborg et al. 2017:15-16) De fem hovedmotiver tydeliggør, at valget om at blive freelancer er mangesidet og præget af både lyst og nød.

Sammenlignelige fund fremgår af et mixed methods studie fra England af Sapsed m.fl., blandt freelancere i branchen Creative-Digital-IT (CDIT) (Sapsed et al. 2015:2). Studiet udfordrer det negative billede, der ofte tegnes i politisk og akademisk litteratur, hvor det antydes, at freelancere vælger denne karrierevej af ren nødvendighed. I modsætning hertil viser studiet, at valget om at blive freelancer ofte er baseret på personlige aspirationer og ønsket om at blive bedre betalt (ibid.). Den betydeligste motivation er ønsket om øget fleksibilitet og mulighed for at realisere egne forretningsideer, efterfulgt af motivationen for at tjene flere penge (ibid.:61). Undersøgelsen viser, at selvom fleksibilitet og autonomi er centrale drivkræfter for at blive freelancer, er økonomiske aspirationer også centrale. Lignende konklusioner fremgår af et kvantitativt studie fra Holland, der identificerer tre tydelige motivationsgrupper: Ønsket om work-life balance samt fleksibilitet, efterfulgt af autonomi og penge (van den Born & van Witteloostuijn 2013:35-36).

Der er en større tendens til, at højtuddannede og specialiserede personer bevæger sig over i en beskæftigelse som freelancer. Dvouletý m.fl. (2023) peger på at denne tendens særligt gør sig gældende i lande, hvor internettet er udbredt, da teknologiske forandringer gør det lettere for

freelancere at finde kunder og udbyde deres tjenester (Dvouletý et al. 2023:164-165). Hušek m.fl. fremhæver betydningen af teknologiske forandringer, men understreger, at også økonomiske og sociale forandringer, som følge af digitaliseringen, også har betydning for, at flere bevæger sig væk fra en traditionel fuldtidsbeskæftigelse og henimod atypiske beskæftigelse, såsom freelancing (Hušek et al. 2021:17).

I deres surveystudie blandt 200 slovenske freelancere finder Hušek m.fl., at flere end 80 procent arbejder inden for de videnskabelige, tekniske sektorer samt informations- og kommunikationssektoreren. Halvdelen har gennemført en lang videregående uddannelse og lige så mange arbejder mere end 40 timer om ugen. Studiet peger på, at freelancers livstilfredshed er tæt knyttet til uddannelsesniveau og kvalifikationer. Uafhængighed og muligheden for selv at kunne vælge opgaver fremhæves som en vigtig faktor i deres oplevelse af livstilfredshed (Hušek et al. 2021:17).

Denne positive fremstilling nuanceres dog af nyere nordisk forskning. En surveyundersøgelse fra Norge blandt freelance- og fastansatte journalister, viser at højt kvalificerede freelancere har en dårligere work-life balance (WLB) end de fastansatte (Flatøy 2024:1076). Det er dog ikke tilfældet, når der tages højde for arbejdstimer, hvilket ifølge forskeren tyder på, at freelancers WLB forringes på grund af den højere arbejdsbelastning som freelancere ofte har (Flatøy 2024:1072-1073). Flatøy finder ligeledes at arbejdstidsautonomi, kollegial støtte og job- og indkomstsikkerhed, som normalt anses for positive ressourcer, faktisk kan forringe WLB, da det kræver indsats og energi at opnå og fastholde disse ressourcer (ibid.:1076). Dermed belyses et paradoks, hvor det, der burde øge WLB, faktisk kan forringe det. Ovenstående fund peger på en mere nuanceret forståelse af freelancers arbejdsvilkår, hvor autonomi ikke automatisk medfører en øget work-life-balance.

Selvom ovenstående forskning viser modsatrettede tendenser, udtrykker danske freelancere høj grad af tilfredshed med deres beskæftigelse. En undersøgelse fra Dansk Arbejdsgiverforening (2019) viser, at 78 procent af danske freelancere i høj grad er tilfredse med deres arbejde, og at 87 procent ikke ønsker at vende tilbage til en traditionel lønmodtagerstilling. Tilfredsheden blandt freelancere er højere end blandt lønmodtagere, hvor kun 60 procent angiver at være i høj grad tilfredse med deres arbejde. Kun 13 procent af freelancerne foretrækker en fast ansættelse, svarende til cirka 13.000 personer (Dansk Arbejdsgiverforening, 2019).

1.3 (U)sikkerheden som freelancer

I takt med stigende udvikling i fleksible og midlertidige beskæftigelsesformer, herunder freelancearbejde, er der kommet fornyet opmærksomhed på begrebet prækarisering. Begrebet dækker blandt andet over usikre ansættelser, arbejdsbetingelser, indkomster og udviklingsperspektiver. Tidligere var begrebet forbundet med betingelser for kortuddannede og ufaglærte arbejdere, men i dag arbejder en bred vifte af faggrupper, herunder højtuddannede grupper som IT-freelancere, under vilkår, der kan karakteriseres som prækære (Gleerup et al. 2018:9-11). Dette rejser spørgsmål om, hvilke konsekvenser det har for freelancers oplevelse af (u)sikkerhed.

Freelancere adskiller sig markant fra lønmodtagere, hvad angår arbejdsretlige og overenskomstmæssige regler. De befinder sig i en ”gråzone”, hvor de arbejder under vilkår, der forbindes med en lønmodtager ansættelse, dog uden rettigheder som opsigelsesvarsel, mindsteløn eller løn under sygdom m.fl. (Scheuer 2017:85).

I LO-undersøgelsen ”Atypisk beskæftigelse i Danmark” fra 2017 afdækker Steen Scheuer arbejdsforholdene blandt atypisk beskæftigede, herunder soloselvstændige. Undersøgelsen viser, at kun 30 procent af de soloselvstændige er dækket af løn under sygdom, hvilket tydeliggør, hvordan den økonomiske risiko flyttes fra virksomhed til enkeltperson (Scheuer 2017:89). Kun 59 procent af de soloselvstændige har en pensionsopsparing mod 92 normalbeskæftigede, og kun 43 procent er forsikrede mod ledighed mod 91 procent normalbeskæftigede (ibid.:89-90). 21 procent af de soloselvstændige deltager i kurser og efteruddannelse sammenlignet med 39 procent af de normalbeskæftigede, da de selv skal tage initiativ og have økonomisk råderum til dette (ibid.:90-91).

Lignende forhold ses i Norge, hvor Ramborg m.fl. finder, at fraværet af sociale rettigheder og adgang til velfærdsydelser er blandt de mest udfordrende aspekter ved freelancetilværelsen blandt norske freelancere. Studiet viser, at forskelle i rettigheder relateret til pension, sygedagpenge, dagpenge og barselspenge udgør centrale kilder til frustration blandt de adspurgte freelancere (Ramborg et al. 2017:17). Disse fund supplerer Scheuers resultater og understreger fraværet af kollektive ordninger og sociale sikkerhedsnet blandt freelancere. Selvom det ud fra Scheuers afdækning af arbejdsforholdene blandt soloselvstændige bliver tydeligt, at der er betydelige risici forbundet med denne karrierevej, indikerer anden forskning, at den oplevede usikkerhed blandt danske freelancere, er relativ lav sammenlignet med deres tyske kolleger.

I et komparativt, kvalitativt studie fra 2012 undersøger Barbara Fersch usikkerhed blandt freelancere i den nye mediebranche i Tyskland og Danmark (Fersch 2012). Undersøgelsen viser, at usikkerhed og relaterede følelser som frygt og angst spiller en stor rolle for de tyske freelancere – et fænomen, der i undersøgelsen omtales som 'German Angst'. Danske freelancere tillægger usikkerhed langt mindre betydning, hvilket omtales som 'Danish Easy-going' (Barbara Fersch 2012:1125). Fersch skelner mellem to dimensioner af usikkerhed. Den første omhandler 'bulimiske karrieremønstre', der indebærer af freelancers indkomst er direkte afhængig af markedet (ibid.:1127). Den anden dimension relaterer sig til den sociale sikringsbaggrund, som velfærdsstaten stiller til rådighed – et område, hvor disse to lande adskiller sig markant (ibid.). Undersøgelsen viser, at de danske freelancere ikke tillægger usikkerhed stor betydning og ikke viser tegn på relateret angst (ibid.:1130). Kun når de eksplicit bliver adspurgt om emnet, artikulerer de usikkerhed, dog primært relateret til den første dimension om bulimiske karrieremønstre. Med hensyn til den anden dimension af usikkerhed, udviser danske freelancere en større 'relaxedness' i forhold til eksempelvis pensionsordninger (ibid.:1135). Fersch konkluderer, at forskellen ikke alene kan forklares ud fra velfærdsstatslige rammer, men også skyldes danskeres større tillid til systemet (ibid.:1137).

1.4 IT-freelancere og digitale platforme

COVID-19-pandemien accelererede brugen af digitale platforme blandt freelancere, herunder IT-specialister, der på den måde kunne opretholde deres aktiviteter og projekter på trods af de sociale restriktioner. Dermed kunne freelancerne tilbyde deres tjenester på en fleksibel og selvstændig måde og opbygge deres forretning gennem platformene (Muszyński et al. 2023:8). De digitale arbejdsplatforme kan betragtes som online markedspladser, hvor der er mulighed for at opstarte egen solovirksomhed med minimale omkostninger, reducerede transaktionsomkostninger samt adgang til internationale markeder (ibid.).

Selvom platformene tilbyder mange fordele, viser et tysk studie, at IT-freelancere står over for særlige udfordringer. I et mixed method studie argumenterer Gussek m.fl. (2023) for, at IT-freelancere bør betragtes separat fra andre freelancere, grundet deres høje kompetenceniveau (Gussek et al. 2023:1). Centralt i IT-freelancernes udfordringer er krav om konstant opdatering af færdigheder for at følge markedsudviklingen og fortsat være relevante på platformen. Desuden gør tavshedserklæringer det vanskeligt at selvpromovere ved at vise succesfuldt gennemførte projekter overfor potentielle kunder. De står ligeledes over for mange strategiske valg med betydning for

deres fremtid, bl.a. om de ønsker at være generalister eller specialister og hvilke teknologivalg de tager (ibid.:11-12).

Disse udfordringer bekræftes Gussek & Wiesche (2023) kvantitative studie om IT-freelanceres succes på online platforme (Gussek & Wiesche 2023:555). De finder, at IT-freelancere er nødsaget til at holde deres kompetencer opdaterede, da teknologier og færdigheder bliver hurtigt forældet. Derfor argumenterer de for, at det er væsentligt at IT-freelancere investerer i menneskelig kapital for at holde sig aktuel inden for deres professionelle domæne (ibid.:570). Hertil viser studiet, at karrieresucces kræver høj anmeldelseskvalitet, omfattende jobhistorik og en fuldstændig profil for at skille sig ud fra konkurrenterne (ibid.).

1.5 Afgrænsning

På baggrund af ovenstående har jeg skildret udviklingen af en arbejdsform i vækst, nemlig freelancing. Selvom det ikke er muligt at opgøre det præcise antal af freelancere i Danmark, vidner tilgængelige data og tendenser om, at det er en arbejdsform, der har en forankring på det danske arbejdsmarked. Det er tydeligt, at der mangler forskning om freelancearbejde i en dansk kontekst, hvilket medfører udfordringer i at opnå en dybdegående forståelse af deres livsvilkår og arbejdsmæssige praksisser, herunder de branchemæssige variationer (Holt et al. 2023:33+37). Internationale studier i stigende grad fokus på freelancere, der opererer på digitale platforme, men som Røtnes m.fl. konkluderer, har denne arbejdsform kun vundet begrænset indpas i nordiske lande (Røtnes et al. 2019:5). Dette skaber en undren over, hvorvidt digitale platforme rent faktisk har betydning for danske IT-freelanceres arbejdsliv, og om disse har betydning i deres søgen efter nye projekter og kunder. For at få indsigt i branchemæssige forskelle, afgrænses dette speciale til at omhandle IT-freelancere. Valget af denne gruppe er motiveret af en formodning om, at IT-branchen er præget af projektbaseret arbejde og efterspørgsel efter højt specialiseret arbejdskraft. Dette har ledt mig til følgende problemformulering:

Hvordan kendetegnes danske IT-freelanceres arbejdsliv, og hvordan understøtter online platforme deres mulighed for jobskabelse?

Til at undersøge ovenstående problemformulering fyldestgørende, dykker jeg ned i tre relaterede underspørgsmål:

- 1) Hvilke værdier, drømme og motivationsfaktorer præger danske IT-freelanceres valg af livsstil og karriere?

- 2) Hvilke muligheder og begrænsninger skaber online platforme for IT-freelancere og hvordan formes deres arbejdsliv af denne struktur?
- 3) Hvordan påvirker projektarbejde og midlertidighed IT-freelanceres arbejdsliv og oplevelse af (u)sikkerhed?

Tilsammen bidrager disse tre underspørgsmål med en helhedsforståelse af danske IT-freelanceres arbejdsliv og er hver især inspireret af teoretiske perspektiver og eksisterende forskning. Det første spørgsmål afdækker værdier og motivationsfaktorer bag valget af en freelance-karriere. Det andet underspørgsmål giver indblik i hvordan online platforme som eksempelvis LinkedIn muliggør og understøtter freelancernes arbejdsskabelse, men samtidig hvilke begrænsninger der kan ligge i brugen af disse. Det tredje spørgsmål søger at afdække de vilkår og betingelser, der ofte hører med til denne karriereform, herunder krav om selvledelse, og hvordan det påvirker freelancernes oplevelse af (u)sikkerhed. Der antages at være en tæt intern relation mellem spørgsmål to og tre, da platformene kan være meddefinerende for de arbejdsforhold, der skaber både fleksibilitet og usikkerhed. Ligeledes ses der en forbindelse mellem underspørgsmål et og tre, idet freelancernes værdier og drømme kan styrkes eller udfordres af det projektbaserede arbejdsmarked.

Samlet set danner ovenstående spørgsmål grundlag for et samlet billede af de individuelle drivkræfter og strukturelle rammer, der kendetegner danske IT-freelanceres arbejdsliv og afdækker hvordan online platforme understøtter og begrænser muligheden for jobskabelse.

2. Kritisk realistisk tilgang til freelancearbejde

I specialet tages der videnskabsteoretisk udgangspunkt i kritisk realismes ontologi og epistemologi. kritisk realistisk videnskabsteoretisk udgangspunkt muliggør en analyse af freelancere med et todelt perspektiv: En anerkendelse af, at der findes underliggende strukturer og mekanismer i det danske arbejdsmarked, som kan påvirke IT-freelancers arbejdsliv og vilkår og en forståelse for, at den viden, der produceres altid vil være historisk og socialt betinget. Perspektivet muliggør inddragelse af IT-freelancernes egne oplevelser for at afdække, hvordan arbejdslivet fungerer i praksis. Væsentligt er den adskillelse, som den kritiske realisme opstiller mellem den intransitive og den transitive dimension, mellem ontologi og epistemologi (Buch-Hansen og Nielsen 2012:281).

2.1 Intransitive dimension og transitive dimension

Den intransitive dimension, som relaterer sig til kritisk realismes ontologi, refererer til en verden, der eksisterer uafhængigt af vores viden om den (Buch-Hansen og Nielsen 2012:280). Ved et fænomen som freelancearbejde betyder det, at det er en virkelighed som objektet reelt eksisterer i, men som delvist er konstrueret af hvordan freelancerne selv forstår og praktiserer arbejdet.

Den transitive dimension, også forstået som den kritiske realismes epistemologi, omhandler den viden, som forskere har udviklet om verden. Dimensionen består af teorier, begreber, modeller og data, som er uundværligt materiale for at producere ny viden (ibid.:280). På den måde, må videnskaben: “[...] *be conceived as an ongoing social activity; and knowledge as a social product which individuals must reproduce or transform, and which individuals must draw upon to use in their own critical explorations of nature.*” (Bhaskar 2008:248). Da videnskaben er historisk betinget og forstået som en social aktivitet, er det også væsentligt at erkende, at det ikke er muligt at opnå en endelig og skinbarlig sandhed om virkeligheden. Herunder også, at konkrete undersøgelser aldrig kan modsvare virkelighedens kompleksitet. Viden om virkeligheden er grundlæggende fejlbarlig og midlertidig, hvorfor nye forklaringer over tid kan erstatte forklaringer, som før blev betragtet som sandfærdige (Buch-Hansen og Nielsen 2012:284-285).

Kritiske realister må forstås som ontologiske realister og epistemologiske relativister. Ontologiske realister, idet det fastholdes, at virkeligheden eksisterer i sin egen ret, som ikke er betinget af vores viden om den. Epistemologiske relativister, idet det anerkendes, at al viden er socialt frembragt og derfor må betragtes som midlertidig. Hertil også, at vores forestillinger om sandheden altid er historisk betinget, hvorfor de ikke kan ses som universelle (ibid.:285).

2.1.1 De tre domæner

Det særlige ved den kritiske realisme er dens insisteren på, at virkeligheden er dyb og består af tre domæner: det empiriske, det faktiske og det dybe domæne (ibid.:281-282). Det empiriske domæne omhandler vores erfaringer og observationer, mens det faktiske domæne rummer alle fænomener, uanset om de observeres eller ej. Det tredje og dybe domæne består af: ” [...] *ikke observerbare strukturer og mekanismer, som under visse omstændigheder understøtter og forårsager begivenheder og fænomener inden for det faktiske domæne.*” (Buch-Hansen og Nielsen 2012:282). Det dybe domæne bør være genstand for særlig opmærksomhed, da hovedsigtet ikke blot er at beskrive det observerede på overfladen, men derimod at trænge ned under overfladen og identificere de strukturer og mekanismer, der konstituerer fremtrædelsesformerne, men som ikke umiddelbart direkte kan observere (ibid.).

De tre domæner tillader en tilgang, der gør det muligt at bevæge sig ud over IT-freelancernes umiddelbare udsagn (det empiriske niveau) for i stedet at fremfortolke mekanismerne i det dybe domæne, som resulterer i deres oplevede udfordringer og muligheder (det faktiske domæne). På den måde er ønsket ikke blot at kradse i overfladen af, hvad IT-freelancerne oplever, men derimod forstå de generative kausale mekanismer under overfladen.

2.1.2 Slutningsformen i kritisk realisme: Retroduktion og abstraktion

Inden for kritisk realisme er formålet ikke blot at beskrive, hvad der sker, som ofte er tilfældet ved induktion og deduktion, men at forklare hvorfor det sker og hvad der forårsager det, selv når årsagerne ikke er umiddelbart synlige. Videnskab er:

” [...] *forbundet med en bevægelse fra det faktiske niveau til det dybe niveau og tilbage igen, idet fænomener på samfundenes overflade herigennem forsøgsvis forklares ud fra uobserverbare mekanismer, strukturer og relationer*” (Buch-Hansen og Nielsen 2012:304).

Dette gøres gennem slutningsformen retroduktion, som er en analytisk metode til at bevæge sig fra observerbare fænomener til de underliggende strukturer og kausale mekanismer. Hvor traditionel syllogisme går fra præmisser til konklusion, vender retroduktion processen om, hvor der ud fra de observerede fænomener søges de mekanismer, der må eksistere for at forklare det observerede. Abstraktion anvendes i samspil med retroduktion og indebærer evnen til abstrakt tænkning, hvormed man må kortlægge og udskille de primære kræfter og mekanismer, for derefter at vende tilbage til den konkrete virkelighed (ibid.:305). Sammen muliggør retroduktion og abstraktion

udviklingen af viden om virkelighedens dybe domæne. Et eksempel på anvendelsen af retroduktion er i forståelsen af informanternes udsagn som udtryk for dybereliggende strukturelle mekanismer i det senmoderne arbejdsliv, hvor abstraktion benyttes til at forstå disse mekanismer ikke blot som personlige præferencer, men generelle tendenser.

3. Teori

Følgende afsnit vil redegøre for specialets teoretiske udgangspunkt. Først præsenteres den nye kapitalismes ånd, hvor Boltanski og Chiapello samt Richard Sennetts perspektiv vil inddrages. Dernæst redegøres der for Louis McNays teoretisering om 'Self as Enterprise'. Disse tre perspektiver vil udgøre det primære teoretiske ståsted, for besvarelsen af underspørgsmål 1 og 3. Slutteligt præsenteres Steven Vallas og Juliet B. Schors forståelse af platforme som 'permissive potentates', som vil danne det primære udgangspunkt i forståelsen af arbejde medieret gennem platforme, som relaterer sig til underspørgsmål 2.

3.1 Den nye kapitalismes ånd

I nedenstående afsnit præsenteres først Luc Boltanski og Ève Chiapello teoretisering af den nye kapitalismes ånd samt den projektorienterede cité. Efterfølgende præsenteres en komplementær stemme, nemlig Richard Sennetts teoretisering af det fleksible menneske. Teorierne benyttes til at skabe forståelse af, hvorfor en freelance-karriere inden for IT-branchen opfattes som attraktivt, samt hvordan kravet om konstant forandring og fleksibilitet påvirker freelancerens arbejdsliv.

3.1.1 Boltanski & Chiapello

I værket *Le Nouvel Esprit du Capitalisme* af Luc Boltanski og Ève Chiapello, udvikler forfatterne en forståelse af, hvordan kapitalismen formår at overleve og endda forny sig selv gennem historien. De introducerer begrebet "kapitalismens ånd" - en ideologi, der retfærdiggør individers engagement og entusiasme i kapitalismen, og ikke mindst gøre dette engagement attraktivt for individerne (Boltanski & Chiapello 2005:163). De identificerer tre "åndsfaser, der hver især har medført transformationer i samfundet (ibid.:166).

Med kapitalismens ånd bliver det muligt at iagttage forandringerne i kapitalismen over tid og den kritik, den har været udsat for, i én og samme dynamik (Boltanski & Chiapello 2005:163).

Kapitalismen må løbende optage og reagerer på kritik for at opretholde sin legitimitet, da den ikke udelukkende kan overleve på evnen til at akkumulere (ibid.). I den sammenhæng findes der både en social og artistisk kritik af kapitalismen. Den artistiske kritik omhandler den kunstneriske kritik, med et blik på, hvordan kapitalismen griber ind i alle dele af livets aspekter og facetter og gør disse standardiserede og varegjort, hvilket får dem til at fremstå uautentisk og affortryllede. Den sociale

kritik omhandler derimod, hvordan kapitalismen som et økonomisk system skaber ulighed og udbytning (Blok 2020:819). Kapitalismen kan forstås som et:

“[...] absurd system: wage-earners have lost ownership of the fruits of their labour as well as any hope of ever working other than as someone else’s subordinate. As for capitalists, they find themselves chained to a never-ending and insatiable process. For both of these protagonists, being part of the process of capitalism is remarkably lacking in justification.” (Boltanski & Chiapello 2005:162).

Det er i lyset af denne absurditet, at de betoner nødvendigheden af en ”ånd, der kan legitimer og retfærdiggøre det over for individerne – nemlig *den nye kapitalismens ånd*, som er den, der præger vores samtid (ibid.:818-19).

Boltanski og Chiapello identificerer tre centrale dimensioner, der hver især spiller en afgørende rolle i en konkret udformning af, hvordan kapitalismen og dens ånd fastholder individers engagement og forstås som legitim (Boltanski & Chiapello 2005:163-164). Den første dimension omhandler det *begejstrende* ved at involvere sig i kapitalismen, herunder hvordan systemet muliggøre personlig udfoldelse og vækker begejstring. I den tredje åndsfas, den nye kapitalismes ånd, er det begejstrende det modsatte af bureaukratisering, hvor innovation og forandringsparathed er centralt (Petersen 2011:15) Den anden dimension omhandler den *tryghed*, som kapitalismen tilbyder inden for egne rammer og vilkår - både for individerne selv og deres børn. Trygheden i den tredje åndsfas, særligt i forhold til jobsikkerhed, opnås gennem mobilitet og deltagelse i forskellige projekter og derigennem opnå en erfaringsbase, der både sikrer og styrker individets *ansættelsesbarhed* (ibid.). Endeligt omhandler den tredje dimension forestillingen om *fairness*, herunder hvordan kapitalismen er forenelig med en retfærdighedsforståelse og et bidrag til fællesskabet (Boltanski & Chiapello 2005:164). Fairness i den tredje åndsfas er baseret på en logik, hvor dokumenterede tidligere succesfulde projekter, kan sikre adgangen til nye ansættelse i nye projekter (Petersen 2011:15). Disse dimensioner kan bidrage som en analytisk linse til forståelsen af, hvordan freelancearbejde i det moderne samfund ikke bare legitimeres, men også motiveres.

Den projektorienterede cité

Den nye kapitalistiske ånd er, som de foregående ånder, afhængig af en ideologisk ramme, der kan retfærdiggøre og legitimere dens normative fordringer. I forlængelse heraf udspringer den

projektorienterede cité, et normative støttepunkt, der kan legitimere og retfærdiggøre den nye kapitalismens ånd (Petersen 2011:19). Hvis citéens værdier og normer indoptages, defineres man som den ”store person”. Hvis individet derimod ikke formår at indoptage disse værdier, bliver det betragtet som den ”lille person” (Boltanski & Chiapello 2005:168). Den projektorienterede cite er:

“[...] the general standard, with respect to which all persons’ and things’ greatness is evaluated, is activity. Contrary to what happens in the Industrial Cité—where activity means “work” and being active means “holding a steady and wage-earning position”—in the Project-oriented Cité, activity overcomes the oppositions between work and no-work, steady and unsteady, paid and unpaid, profit-sharing and volunteer work, and between that which can be measured in terms of productivity and that which cannot be assessed in terms of accountable performances.” (Boltanski & Chiapello 2005:169).

Det er inden for den projektorienterede cité, at begrebet *aktivitet* bliver et kerneelement og kravet om konstant aktivitet får sin legitimitet. Aktivitet bliver ophøjet til en afgørende individuel kapacitet, der overskygger resterende egenskaber og det er dette ideal, der i stigende grad påvirker de livsbetingelser, der præger det moderne menneskes livsform (Petersen 2011:19). Grænserne mellem privatlivet, arbejdslivet og fritiden udviskes, og individet må altid være i en konstant bevægelse, engageret i en aktivitet og stå til rådighed for projekter og netværkskontakter (ibid.). Aktivitet er ikke en enestående normativ standard, som den ”store person” må efterleve, det er også krav om at være tilpasningsdygtig, selvledende, fleksibelt, autonom, risikovillig, initiativrig samt evne til at undgå rutineprægede mønstre (Boltanski & Chiapello 2005:169). Hvis ikke individet formår at internalisere de normative standarder, vil det blive betragtet som den ”lille person”, der fremstår som rigid, intolerant, stabil og mangler evne til at engagere sig (ibid.). Da den store person altid bestræber sig på ovenstående normative standarder, er de kortsigtede projekter at foretrække. Individet frasiger sig de længerevarende projekter, da de ikke er forenelige med ønsket om at være fleksibel og mobil (Petersen 2011:19-20). Det vil derfor blive opfattet som reaktionært, hvis individet kun engagerer sig og forbliver loyal mod ét projekt (ibid.:20). Når et projekt blot er midlertidigt, kan individet i stedet fokusere på en succesfuld afslutning af det igangværende projekt (Boltanski & Chiapello 2005:169). Ovenstående illustrerer en forskydning, hvor ansvaret er flyttet fra virksomheden til individet og det er nu individets ansættelsesbarhed der vil sikre kontinuerlig deltagelse i projekter.

Et andet væsentligt begreb i forbindelse med den nye kapitalismes ånd, er *autenticitet*. Autenticitet ikke blot som økonomisk bestemt, men i særdeleshed også som kulturelt og socialt funderet (Petersen 2011:12). Det er nødvendigt at individet påviser sit autentiske selv, for at kunne tilpasse sig den projektorienterede cité. Udover de nævnte normative standarder, som individet skal bestræbe sig på at efterleve, skal de også sørge for at besidde noget unikt til deres karakter, for at kunne finde sin plads på projektmarkedet (ibid.:21). Anders Petersen viderefører tanken og argumenterer for, at det autentiske selv må betragtes som et konkurrencemæssigt brand der sikrer, at individet forsat kan deltage i projektarbejdet (ibid.).

I forbindelse med dette speciale, er det relevant at undersøge, om informanterne internaliserer de normative fordringer, der gør sig gældende i den projektorienterede cité, og hvorvidt det gør sig gældende i IT-freelancernes udlægninger af deres arbejdsliv. Det formodes, at begreber som aktivitet og autenticitet er centrale i deres fortællinger, da de befinder sig i et arbejdsmarked, der er præget af midlertidighed og konstante forandringer. Boltanski og Chiapello belyser ligeledes, hvordan ansvaret for at opretholde et stabilt arbejdsliv i høj grad er blevet individets eget ansvar. Dette findes særligt relevant i undersøgelsen af IT-freelancere, der formodes at gøre mange tanker om egen ansættelsesbarhed, da de ofte må forholde sig til dette, i skiftet fra projekt til projekt.

3.1.2 Det fleksible menneske

Hvor Boltanski og Chiapellos teoretisering af den nye kapitalismes ånd fokuserer på ideologiske transformationer, der legitimerer individers engagement og entusiasme i kapitalismen, og hvorfor dette fortsat opleves som attraktivt for individerne, tager Richard Sennett perspektivet ned på individniveau med *det fleksible menneske*. Begrebet giver et komplementært perspektiv, som i specialet anvendes som en pendant til Boltanski og Chiapellos forståelse af den nye kapitalismes ånd, med et større fokus på hvordan dette kan udformes konkret i individets liv.

I *Det fleksible menneske* beskriver Richard Sennett, hvordan ”den fleksible kapitalisme” kan forstås som en fundamental ny måde at forstå og organisere arbejdet på. Det moderne menneske skal i dag være tilpasningsdygtig, fleksibel, løbe flere risici og gøre sig selv mere uafhængig (Sennett 1999:7). Ifølge Sennett er det en udpræget opfattelse, at fleksibilitet er en forudsætning for personlig frihed. Den udprægede grundantagelse er: ”*mennesket er frit, fordi det er i stand til at omstille sig.*” (Sennett 1999:48). Dog er han af den overbevisning, at den nye politiske økonomi undergraver dette ønske om frihed og fleksibilitet og at modviljen mod den bureaukratiske rutine i stedet har skabt nye magt- og kontrolstrukturer (ibid.). Den frihed, der før blev forbundet med fleksibilitet, bliver nu

undermineret af, at individet konstant skal tilpasse sig forandringer på arbejdsmarkedet. Ifølge Sennett afføder dette skifte en ambivalent udvikling, hvor arbejdstageren på den ene side opnår flere muligheder, men modsat mister sikkerhed, identitet og tilhørsforhold (ibid.).

Tid og arbejdstid organiseres også anderledes i dag, hvor denne forandring særligt kan ses udtrykt som ”ikke fast ansættelse” (ibid.:19). Den tidligere norm i erhvervslivet, hvor individet følger og udvikler sig inden for samme virksomhed, er visket bort. I stedet forventes det i dag, at moderne mennesker skifter job flere gange gennem karrieren og løbende udvikler og udskifter kompetencer. Der er derfor i højere grad tale om *”kortvarige, kontraktbaserede eller periodiske ansættelser”*, frem for det mere traditionelle og rigide job (Sennett 1999:21). Arbejdsmarkedet er i højere grad dynamisk, og det er ikke længere en mulighed for medarbejderne at gøre det samme over en længere periode (ibid.:20). For at individet kan forblive relevant for de arbejderopgaver der byder sig, bliver egenskaber som omstillingsparat, fleksibel og forandringsparathed centralt. Økonomen Bennet Harrison forklarer denne udviklingstendens med begrebet ”utålmodig kapital”, hvor individet ønsker et hurtigt udbytte, gennem hurtige forandringer (ibid.). Ifølge Sennett er konsekvensen af disse kortvarige projektansættelser, at det undergraver individets mulighed for at udvikle den uformelle tillid (ibid.:22). I dag er moderne virksomheder i stedet kendetegnet ved ”de svage båndes styrke”, hvor de mere løse og flygtige tilknytningsformer viser sig mere nyttige for individet end de langsigtede forbindelser (ibid.).

Privatlivet og især familielivet er truet af denne kortsigtet kapitalisme, der indebærer loyalitets- og forpligtelsessvigt (Sennett 1999:24-25). Her risikerer det moderne menneske at få undergravet sin karakter og dermed ikke kunne skabe et bæredygtigt selv, idet livet og især arbejdslivet, opleves som fragmenter og langvarige formål er ikke-eksisterende. Han mener, at det at have en ”ikke fast ansættelse” opløser tilliden mellem mennesker, forpligtelserne til hinanden og gør langsigtede handlinger målløse (ibid.:30).

IT-freelancernes arbejdsform illustrerer, hvordan den fleksible kapitalisme manifesterer sig på det moderne arbejdsmarked, hvor kortvarige ansættelser og projekter er centrale. Sennetts teori anses som yderst relevant, da informanterne befinder sig på et arbejdsmarked, der antages at være præget af stor fleksibilitet. Det er derfor interessant at se, om informanterne oplever fleksibiliteten som frigørende og mulighedsskabende i deres karriere, eller om det medfører usikkerhed som ustabilitet og svækkede tillid, og om de finder fleksibiliteten frigørende eller i stedet som en magt- og kontrolstruktur, der kræver konstant tilpasning til forandringerne på arbejdsmarkedet.

3.2 The Self as Enterprise

I forlængelse af den nye kapitalismes ånd, ses det relevant at inddrage begrebet '*Self as Enterprise*'. Flere forfattere har beskæftiget sig med begrebet over tid, eksempelvis Peter Kelly med bogen '*The self as enterprise: Foucault and the spirit of 21st century capitalism*' (Kelly 2016). I denne opgave er der dog valgt at tage udgangspunkt i Lois McNays teoretisering om '*Self as Enterprise*', oversat til '*selvet som virksomhed*', der ligeledes trækker på en Foucaultiansk forståelse af neoliberalisme (McNay 2009).

Neoliberalismen repræsenterer ifølge Foucault styringsformen *governmentality*. Styringsformen er karakteriseret ved, at kontrollen ikke udøves direkte fra staten, men gennem en mere struktureret form for selvregulering og selvansvar (McNay 2009:57). Det er med rationalet at "*if one governs too much one does not govern at all*", at neoliberalismen opererer (ibid.:57:58). Et centralt aspekt i Foucaults forståelse af neoliberalismen er udvidelsen af virksomhedens form, som nu må forstås som altomfattende og ikke udelukkende samfundsinstitutioner og organisationer. I stedet omfatter virksomheden nu også selve individets væren og væsen, hvor: '*the self was to be remade into 'a sort of permanent and multiple enterprise*' (McNay 2009:60-61). Neoliberalismens autonome borger kan forstås som en, der aktivt kan og må administrere en bred vifte af forskellige netværk, herunder arbejde, husholdning, pension og forsikringer. Individet tilegner sig og handler ud fra statens markedslogikker, så egen livsudvikling og placering i samfundet, socialt og økonomisk, bliver pålagt det enkelte individ (ibid.:61). Pointen er, at den neoliberale styring former individers liv, men uden at krænke deres 'formelt autonome karakter'. Frem for at krænke eller fjerne den individuelle frihed, udvider og omformer styringsformen antallet af muligheder for individet – dog på en sådan måde, at individet bliver ansvarliggjort for at selvoptimere. På den måde vil individet opleve sig selv og hverdagen som fri og uafhængig, selvom det i realiteten er indlejret i og styret af underliggende markedslogikker (ibid.). McNay beskriver, hvordan Foucault mener, at selvet som virksomhed primært opererer med ideen om differentiering og ikke homogenisering. Med dette menes, at der inden for neoliberalismen er plads til og tolerance for mangfoldighed og forskellighed, dog kun så længe at denne forskellighed er forenelig med en forbrugeriseret forestilling om selvansvar, der holder individerne fast i ideen om, at de er selvstyrende virksomheder (ibid.:63).

Princippet om aktiv selvregulering bliver derfor, ifølge McNay, en karakteristisk egenskab ved '*selvet som virksomhed*'. Individerne bliver derfor iværksættere af eget liv, hvor dets væsen anskues

som en menneskelig kapital, og derfor betragter andre som konkurrenter (McNay 2009:63). Neoliberalismen er derfor ikke kun centreret omkring økonomi, men er i høj grad også med til at forme individets selvforståelse (ibid.). Individer bliver ej heller behandlet som arbejdere, der er tvunget til at arbejde i kapitalistisk produktion, men snarere behandlet som 'entreployees'. Derfor kræves det af individet, at de formår at bringe egne kompetencer og følelsesmæssige ressourcer i spil i deres individualiserede projekter (ibid.:65). Denne tilsyneladende stigning i individuel autonomi, mener McNay, repræsenterer en intensivering af en bestemt disciplinær magt, hvor effekten er, at grænserne mellem offentligt og privat bliver udvisket (McNay 2009:65). Det skaber en paradoksalt 'tvang til ansvar' hos individet, der nu er tvunget til at tage ansvar for aspekter af livsførelsen, de ikke er ansvarlige for, hvilket udhuler den normative og frigørende kraft, der oprindeligt lå i ideen om personligt ansvar (ibid.).

Ved at anvende McNays teoretisering af *'selvet som virksomhed'* i undersøgelsen af danske IT-freelancers arbejdsliv, åbnes der op for en neoliberal forståelse af informanterne som individer, der tilegner sig markedets logikker og bliver ansvarlig for egen selvudvikling og livsforvaltning. Dette antages at komme til udtryk i deres praksis, hvor selvoptimering og aktiv selvregulering fremstår som nødvendige for at navigere i en freelance-karriere. McNays perspektiv bidrager også med en forståelse for, hvordan den tilsyneladende fleksibilitet og frihed som oftest forbindes med freelance-karrieren også kan fungere som skjult form for disciplinerende magt, der kan risikere at udhule den ellers frigørende kraft.

3.3 Platformsmedieret arbejde

For at forstå hvordan og hvorfor IT-freelancere benytter online platforme til at få adgang til kunder og projekter, benyttes Steven Vallas og Juliet B. Schors forståelse af platforme som "permissive potentates".

De identificerer fire dominerende paradigmer, der hver især ser på, hvordan platforme påvirker arbejdets organisering. Disse fire tilgange er: 1) platforme som inkubatorer for entreprenørskab, 2) platforme som digitale bure, 3) platforme som acceleratorer af prekariatet og 4) platforme som institutionelle kamæleoner (Vallas & Schor 2020:277-281). De anerkender at disse nævnte paradigmer indeholder vigtige indsigter, men mener også, at de hver især er begrænset på nogle væsentlige punkter, hvorfor de ikke formår at indfange platformenes kompleksitet. Derfor introducerer de en alternativ konceptualisering af platforme, "permissive potentates" (permissive potentater), der repræsenterer en særegen ny form for økonomisk aktivitet (ibid.:281-282).

Platformene tillader på den ene side en vis autonomi, men på den anden side, bevarer de en skjult form for centraliseret kontrol. De argumenterer for, at platforme udgør en ny type styringsmekanisme, hvor arbejdsgivere organiserer økonomiske transaktioner på en anden måde, end i traditionelle hierarkier eller markeder. Her opdeles kontrollen mellem deltagerne, og der opbygges en digital infrastruktur, der forbinder arbejdsgivere, arbejdstagere og kunder i et servicetrekant-system. Dette muliggør, at platformen kan spille rolle som ”*tertius gaudens*”, altså den tredje, der glædes – i korrespondens med Simmel’s teori om triader (ibid.:282). Vallas & Schor peger på, at platforme udgør en ny form for økonomisk styring, hvor de bevarer magt ved at uddelegere kontrol (ibid.).

Ifølge forfatterne adskiller platforme sig fra traditionelle virksomheder gennem fire distinkte kendetegn i det nuværende regime af permissiv magt. *Det første kendetegn* er, at platformens forretningsmodel er baseret på digital intermediation. Dette muliggør en profitmaksimering, uden de traditionelle, særligt økonomiske byrder, der kan forekomme ved ejerskab af fysiske aktiver eller ansættelse af arbejdskraft (Vallas & Schor 2020:282). *Det andet særlige kendetegn* ved platforme er, at de erstatter den normalt traditionelle lukkede ansættelsesrelation, med en mere *åben struktur*. Denne åbne struktur giver arbejdstagerne større autonomi over deres arbejdstid og mængden af arbejde, de udfører samt mulighed for at arbejdstagerne kan tage arbejdsopgaver ved konkurrerende platforme (ibid.:283). *Det tredje kendetegn* involverer decentraliseret kontrol. Frem for traditionelle hierarkiske kontrolmekanismer benytter platforme distribuerede former for styring, hvilket eksempelvis kan indebære kunden anmeldelser, overvågning af arbejde og indirekte incitamenter. Derfor ser forfatterne permissivitet som dobbeltbundet, idet arbejdstager på den ene side får øget autonomi, men på den anden side bliver udsat for vurderingssystemer og konkurrencepres fra markedet, frem for direkte kontrol fra en traditionel chef (ibid.:283-284). *Det fjerde og sidste* karakteristiske kendetegn ved platforme omhandler den spatiale organisering af arbejdet. Det kan forstås som en decentraliseret arbejdsstruktur, hvor arbejdstagerne opererer spredt, frem for at være samlet på en fysisk arbejdsplads. Med industrialiseringen i Vesten, fandt man det nødvendigt at samle arbejdskraften ét sted, således at kontrol og effektivitet var sikret. Med cloud-baseret tjenester og digital formidling, er det ikke længere nødvendigt. Den geografiske spredning skaber også større konkurrence mellem arbejderne, og det kan svække deres muligheder for at skabe en kollektiv organisering (ibid.:284).

Ved at anvende denne forståelse af platforme som permissive potentates opnås der en mere nuanceret forståelse af, hvordan brugen af platformene til at erhverve nye projekter og kunder både

muliggør fleksibilitet, men også opretholder en form for skjult kontrol. Det gør det muligt at forstå platformenes dualitet, som både facilitatorer og styringsmekanismer for IT-freelancerne.

4. Metodiske ramme og fremgangsmåde

I følgende afsnit udfoldes specialets kvalitative metodetilgang. Den kvalitative tilgang er valgt, da den muliggør en nuanceret og dybdegående indsigt i IT-freelanceres subjektive perspektiver og en dybere forståelse af deres arbejdsmæssige erfaringer.

Afsnittet indledes med en gennemgang af adgangen til feltet og rekrutteringsprocessen efterfulgt af den semistrukturerede interviewtilgang og dens online format med tilhørende metodiske fordele og ulemper. Derefter følger en operationalisering af interviewguiden samt behandlingen af den indsamlede empiri. Afslutningsvist vil kodnings- og analysestrategien præsenteres samt en refleksion over etiske overvejelser og brugen af generativ AI.

4.1 Adgang til feltet og rekruttering

For at undersøge danske IT-freelancere og deres tilgang til online platforme har det været essentielt at få adgang til relevante informanter inden for dette felt. Rekrutteringen er udelukkende sket gennem LinkedIn, som har fungeret som søgeværktøj og kontaktkanal med bred rækkevidde og lettere tilgængelighed.

Informantrekrutteringen er foregået gennem formålsbestemt sampling (*purposive sampling*), hvor informanterne er udvalgt strategisk ud fra deres relevans for undersøgelsens fokusområde. Da der er tale om en formålsbaseret samplingsstrategi, er hensigten ikke at få et repræsentativt udsnit af befolkningen. Den bredere befolkning afspejler nemlig ikke nødvendigvis de bestemte aspekter, der vurderes som relevante for specialets undersøgelsesfelt (Bryman 2012:418). Der er derved udvalgt nogle nøglekarakteristika, som har været styrende for udvælgelsen, herunder at informanten skulle være freelancer inden for IT-og teknologi branchen samt have konkret erfaring i den specifikke branche (ibid.). Denne samplingsstrategi har medført en forholdsvis homogen informantgruppe, hvilket har været en nødvendig metodisk afgrænsning at drage for at sikre, at deres erfaringer kan fortolkes ud fra en fælles forståelsesramme (ibid.:200). Inden for formålsbestemt sampling har jeg specifikt benyttet mig af kriteriesampling grundet overordnede inklusionskriterier, samt et element af snowball sampling, da én informant blev henvist gennem en anden (ibid.:419).

Konkret har jeg brugt LinkedIn søgeværktøjer til at identificere potentielle informanter ud fra deres tilknytning til IT-branchen. Efterfølgende har jeg vurderet informanternes online-CV for at sikre relevant erfaring baseret på anciennitet som freelancer og brancheerfaring. Nyopstartede freelancere er fravalgt, da det vurderes at kræve en vis anciennitet at kunne tale nuanceret og dybdegående om arbejdsmæssige erfaringer.

Denne rekrutteringsform viste sig effektiv med hurtig og effektiv kontakt til informanterne. Det var en fordel at have adgang til informanternes faglige baggrund inden kontakt, da det minimerede risikoen for misforståelser og sikrede, at kun relevante personer kontaktes. Rekruttering over LinkedIn muliggjorde også kontakt til informanterne over stor geografisk spredning.

Brugen af LinkedIn resulterede i otte interviews med syv mænd og én kvinde, der spænder bredt geografisk og aldersmæssigt inden for forskellige IT-specialer.

4.2 Semistrukturerede interviews som forskningsmetode

Indenfor den kvalitative forskningsproces kan mange forskellige tilgange og processer tilgås. En ting gør sig dog gældende inden for alle former for interviews: det må forstås som en social praksis, forankret i bestemt historisk og kulturel kontekst. Interviews foretages typisk med henblik på at få et indblik i informanternes oplevelser af bestemte fænomener (Brinkmann & Tanggaard 2020:34-35). I dette speciale er der anvendt en semistruktureret interviewtilgang til at undersøge danske IT-freelancers arbejdsliv.

Det semistrukturerede interviewdesign sikrer struktur i interviewsituationen, samtidig med at der opretholdes en fleksibilitet, der muliggør dynamisk samtaleudvikling i overensstemmelse med informanternes perspektiver. Dette indebærer forhåndsplanlagte emner kombineret med mulighed for opfølgende spørgsmål efter behov. Alle informanterne er stillet de samme spørgsmål jf. interviewguiden, men samtidig er uddybende og opfølgende spørgsmål blevet stillet, for at følge informantens fortælling (Bryman 2012:471). Informanterne har dermed haft indflydelse på, hvilke aspekter af deres freelance-karriere de fandt væsentlige at uddybe inden for forskningsemnets rammer, hvilket har gjort samtalen mere dynamisk og åbnet for nye indsigter.

Valget af interviews som forskningsmetode harmonerer med det kritiske realistiske udgangspunkt. Gennem informanternes fortællinger om deres arbejdsliv åbnes der op for det empiriske domæne. De fortællinger og mønstre kan være adgangsgivende til retroduktivt at identificere grundlæggende strukturer og mekanismer, der er med til at forme IT-freelancernes arbejdsliv.

4.2.1 Det online interviewformat

I den kvalitative forskning fremhæves ofte at ansigt-til-ansigt interviews er den mest fortrukne metode til empiriindsamling, da det styrker relationen til informanter og muliggør observation af nonverbale signaler (de Villiers et al. 2022:1765). Til trods for disse argumenter er samtlige interviews er foretaget online over Microsoft Teams

Det primære rationale ved at gennemføre interviewene online har været muligheden for at inkludere informanter med stor geografisk spredning. Formatet skabte øget fleksibilitet og tidsbesparelse, hvilket var fordelagtigt grundet informanternes travle og uforudsigelige arbejdsskema (de Villiers et al. 2022:1769). Som følge heraf er flere interviews blevet afholdt på utraditionelle tidspunkter, eksempelvis om aftenen. Alle informanter deltog med videoopkald, hvilket muliggjorde aflæsning af nonverbale signaler som ansigtsudtryk og kropssprog (ibid.:1771).

Selvom online interviews kan indebære tekniske problemer og vanskeliggøre etableringen af en god relation mellem interviewer og den interviewede (de Villiers et al. 2022:169+1774), oplevedes dette ikke som en udfordring, formentlig grundet informanternes tekniske baggrund. Den løbende dialog gennem LinkedIn har hertil styrket den gensidige relation.

En udfordring har dog været håndtering af etiske og fortrolighedsmæssige aspekter ved online interviews (ibid.:1774). Informanterne udtrykte en bekymring for optagelse og anvendelse, muligvis grundet deres teknologiske bevidsthed. Derfor var grundig information om håndtering, opbevaring og anvendelse særlig nødvendig.

4.3 Operationalisering af interviewguide

Interviewguiden er typisk opbygget omkring teori, eksisterende forskning og egne forhåndsantagelser. Udarbejdelsen af interviewguiden hviler på en kombination af induktive og deduktive tilgange, da den både er inspireret af eksisterende forskning og teoretiske perspektiver og åbner mulighed for, at nye indsigter kan opstå undervejs i materialet (Bilag 9: interviewguide). Interviewguiden afspejler ikke blot en forudgående analytisk rammesætning, men også en udvikling i min erkendelsesproces i forbindelse med empiriindsamlingen, som det findes relevant at uddybe i dette afsnit.

Indledningsvist bliver informanterne bedt om at præsentere sig selv og redegøre for deres primære beskæftigelse som freelancer, med henblik på at indsamle baggrundsinformationer. Efterfølgende

opfordres informanterne til at redegøre for deres karriereforløb samt oplevelser eller vendepunkter, der førte dem til en freelance-karriere. Jævnfør afsnit 1.2 kan valget om at blive freelancer være præget af lyst og nød, hvorfor det findes relevant at klargøre informanternes motivation. Da specialet specifikt omhandler IT-freelancere, spørges der specifikt ind til, hvordan IT-relaterede opgaver udspiller sig i deres arbejdsliv.

Efterfølgende rettes fokus mod informanternes erfaringer med brugen af online platforme til freelance opgaver- og projekter samt omdømmescore. Spørgsmålene tog afsæt i en indledende antagelse om, at freelancerne benytter online freelanceplatforme som Upwork, Fiverr og Worksome, som litteraturen påpeger er udbredte blandt freelancere. Denne antagelse blev imidlertid udfordret undervejs i empiriindsamlingen, idet flere informanter påpegede, at disse platforme ikke anvendes i nævneværdig grad blandt professionelle IT-freelancere i Danmark, grundet manglende økonomisk udbytte og forkert kundegruppe. På trods af dette valgte jeg at bibeholde spørgsmålene vedrørende online platforme, dog med en justering i fokus mod mere relevante aktører, herunder den professionelle platform, LinkedIn samt konsulentformidlende agenturers digitale platforme. Denne justering hviler på en forståelse af digitale platforme som en central infrastruktur, der muliggør og understøtter freelancing som arbejdsform. Empirien viste også tydeligt at platforme som netop LinkedIn samt rekrutteringsbureauers platforme er afgørende i IT-freelancernes muligheder for at få nye opgaver og professionelt netværk.

Den efterfølgende del af interviewguiden retter fokus mod informanternes generelle freelance oplevelser, hvor de igen bliver bedt om at reflektere over deres primære bevæggrunde, da de undervejs kan have fået nye refleksioner. Herefter stille spørgsmål relateret til og udarbejdet på baggrund af begrebet *'The self as enterprice'*, eksempelvis: *"Er det en vigtig faktor for dig at have frihed og selvbestemmelse i dit arbejde?"*. Dette adresserer autonomi og selvledelse, der er centralt i teorien om det neoliberale, entreprenante selv. Interviewguiden fortsætter med spørgsmål, der har til formål at afdække hvordan de oplever fleksibiliteten og friheden i deres arbejdsliv som eksempelvis *"Kan du fortælle om, hvad 'frihed' betyder for dig i din freelancetilværelse?"*, for at afdække, om friheden føles reel eller dækker over nye kontrolformer, jævnfør de teoretiske perspektiver. Informanterne spørges også om usikkerhed og uforudsigelighed, inspireret af Barbara Ferschs forskning om danske freelancers tilbøjelighed til ikke at inddrage dette perspektiv uden eksplicit spørgsmål herom (Fersch 2012:1135).

Afslutningsvist rettes fokus på, hvordan en freelance-karriere adskiller sig fra et traditionelt 8-16 job samt refleksioner om arbejdsformens fremtid.

Interviewguiden og empiriindsamlingen vidner om en udvikling i min erkendelsesproces. I takt med, at indsigterne fra interviewene blev tydeligere, har det analytiske fokus udviklet sig fra en oprindelig interesse for platformsøkonomi mod en dybere forståelse af IT-freelanceres arbejdsliv og online professionelle platformes rolle som central infrastruktur. Med fordel af efterrationalisering og det ændrede analytiske fokus, ville nogle tematikker og spørgsmål formentligt være omformuleret og nye ville være kommet til, særligt omkring informanternes praktiske hverdag.

4.4 Behandling af empiri

Nedenstående afsnit indeholder en reflekteret beskrivelse af, hvordan den indsamlede empiri er blevet behandlet. Indledningsvist redegøres der for transskriberingsprocessen af de afholdte interviews, hvorefter der følger en præsentation af den valgte kodnings- og analysestrategi. Disse metodiske trin inddrages med det formål at skabe gennemsigtighed i den efterfølgende analytiske proces.

4.4.1 Transskribering

Transskriberingsprocessen danner grundlag for, at de optagede interviews kan benyttes i det videre analytiske arbejde. Her er formålet at nedskrive hvert enkelt interview i form af en tekst, der omdannes til et bilag for hver enkelt interviewsituation med hver enkel informant (Bilag 1-8). Da interviewene blev foretaget online, var det muligt at optage dem gennem Microsoft Teams. Alle informanterne har givet samtykke til, at lydfilerne må bruges og transskriberes i specialet.

Da transskriberingsarbejde ofte er en tidskrævende og omhyggelig proces, valgte jeg at benytte Whisper Transcription, et kvalitativt AI-baserede transskriberingsværktøj fra CLAAUDIA. Ved brug af Whisper gennem platformen Ucloud bliver data behandlet fortroligt, da platformen har en sikker infrastruktur og er tilgængelig for studerende (Aalborg Universitet, 2023). Dette har gjort transskriberingsprocessen betydelige hurtigere og mere glidningsfrit.

Efterfølgende er alle transskriberingerne blevet lyttet og læst igennem for at sikre, at alle udtalelser er nedskrevet korrekt. Gennem nærlæsningen af transskriberingerne har jeg dog valgt at udelade visse passager, herunder interviewenes introduktion og afrunding, da disse ikke vurderes at bidrage med relevant information i analyseprocessen. Sekvenser uden betydning for forskningsemnet, eksempelvis irrelevante afvigelser, er ligeledes fjernet. Af hensyn til informanternes anonymitet

avendes aliasser, og identificerbare oplysninger om informanternes kunder eller andre genkendelige informationer vedrørende deres arbejds- eller privatliv er udeladt.

4.4.2 Kodnings- og analysestrategi

Kodningsprocessen er foretaget, for at bryde den indsamlede empiri ned i mere håndterbare enheder inden påbegyndelsen af analysen – der er altså tale om datareduktion (Brinkmann & Tanggaard 2020:604-605). Kodningsprocessen er foretaget af to omgange, først en *begrebs- eller teoristyret kodning* og derefter en mere åben *datastyret kodning* (ibid.:606). Den teoristyret kodning er en proces bygger på teoretiske begreber og eksisterende litteratur, hvilket sikrer analysen teoretisk forankring (ibid.). Eksempler på sådanne koder inkluderer *fleksibilitet*, *autonomi*, og *selvet som virksomhed*. Den efterfølgende datastyret kodning bygger direkte på empirien for at give materialet mulighed for at ”tale selv” og opnå nye indsigter direkte fra empirien. Kombinationen af de to kodningsprocesser gør det muligt at opnå teoretisk forankring og samtidig være åben for uventede temaer og mønstre i materialet. Undersøgelsens interne validitet blev ligeledes styrket i kodningsprocessen, grundet den tætte kobling mellem de teoretiske begreber og den indsamlede empiri (Bryman 2012:390).

Kodningsprocessen har skabt grundlag for en systematisering af empirien, som i analysen benyttes til at indfange centrale temaer og mønstre. For at besvare problemformuleringen bedst muligt, er analysen struktureret i tre dele, hvor hver afsnit besvarer hvert underspørgsmål. Analysestrategien har karakter af en tematisk analyse, hvor de identificerede mønstre og temaer fra kodningsprocessen er bærende (Bryman 2012:578:580). Denne analysestrategi muliggør identifikation af betydningsfulde temaer på tværs af informanterne og synliggør ligheder og forskelle mellem dem, hvilket nuancerer analysen.

4.4.3 Etiske overvejelser

Da specialet bygger på kvalitative interviews, har det været nødvendigt at forholde sig til etisk forskningspraksis i både planlægning gennemførelse.

Forud for interviewene blev der indhentet informeret samtykke fra samtlige informanter for at sikre deres forståelse af undersøgelsens formål og rammer (Brinkmann & Tanggaard 2020:598). Det mundtlige samtykke blev givet forud for at interviewet blev afholdt og optaget, og informanterne blev informeret om, at optagelsen ville blive opbevaret på krypterede drev og slettet efter brug (Bilag 9: interviewguide).

Det har været prioriteret at informere informanterne om håndtering, opbevaring og anvendelse af interviewoptagelserne, hvilket viste sig særlig relevant grundet deres teknologiske baggrund. Informanterne blev også informeret om interviewenes fortrolighed, hvilket indebærer anonymisering og brug af aliasser (Brinkmann & Tanggaard 2020:598). Tydelig kommunikation om disse aspekter skabte en tillidsfuld ramme, hvor informanterne udtrykte større villighed til at dele personlige og arbejdsmæssige erfaringer, herunder om tidligere arbejdspladser, arbejdsgivere og kollegaer.

Jeg har valgt at bibeholde informationer om informanternes alder, uddannelsesbaggrund og jobtitel, da disse vurderes væsentlige for at forstå og kontekstualisere deres erfaringer. Tidligere arbejdspladser nævnes ved navn, såfremt ansættelsesforholdet ligger mere end fem år tilbage. Disse oplysninger bidrager til en nuanceret forståelse af informanternes baggrunde og variationer inden for IT-branchen.

4.5 Refleksioner omkring brug af generativ AI

I arbejdet med mit speciale har jeg benyttet generativ AI (GAI), i overensstemmelse med AAU's retningslinjer om kritisk brug (Aalborg Universitet, u.å.). GAI, nærmere bestemt ChatGPT-4, er benyttet som sparringspartner til eksempelvis strukturering af opgaven samt idéudvikling. Særligt i de tidlige faser af specialeskrivningen, har GAI været brugt til at afsøge forskellige vinkler på problemstillingen og som kritisk sparringspartner til at udfordre mine ideer. Dette har været en fordel, idet jeg som "enmandsvirksomhed", hvor haft brug for at vende tanker og ideer. Hertil er GAI benyttet til formulering og forbedring af tekst, herunder korrektur og andre sproglige rettelser. Selvom GAI er blevet benyttet som et værdifuldt værktøj, er det dog vigtigt at erkende, at der kan være visse implikationer ved at benytte dette ukritisk. Derfor er GAI altid tilgået med en kritisk brille, både hvad angår outputs og egne inputs. Som beskrevet i ovenstående, har jeg desuden benyttet Whisper Transcription, der ligeledes er generativ AI. Dette har været en fordel, da transskriberingsprocessen normalvis er en tidskrævende proces, og værktøjet sikrer sikker og fortrolig databehandling.

5. Analyse

I følgende præsenteres analysen af den indsamlede empiri, med henblik på at belyse IT-freelanceres arbejdsliv og deres brug af online platforme.

Først følger en informantoversigt, hvor deres individuelle baggrunde præsenteres. Derefter er analysen inddelt i tre analyseafsnit, der hver har til formål at besvare de tre underspørgsmål. Del 1 af analysen fokuserer på informanternes motivationer og værdier, del 2 retter fokus mod informanternes brug af platforme, og afslutningsvist belyser del 3 de usikkerheder, der er forbundet med en freelance-karriere. Analyseafsnittene behandler overlappende emner, som hver især dykker ned i forskellige dimensioner af freelance-livet i IT-branchen.

5.1 Informantoversigt

I det følgende afsnit præsenteres specialets otte informanter. Hver af dem har haft særegne erfaringer og forløb, der har ledt dem ind i freelance-livet. Det findes væsentligt at uddybe disse individuelle baggrunde forud for analysen, da de bidrager til en dybere forståelse af informanternes perspektiver.

Informant 1 - Dennis

Dennis har arbejdet som freelancer siden foråret 2024 og har en akademisk baggrund som ingeniør. Hans primære arbejdsområde er computer vision og machine learning. Tidligere var han ansat på et dansk universitet i over 10 år, først som ph.d.-studerende, derefter som postdoc og adjunkt. Det blev dog vanskeligt at forene en universitetskarriere med familielivet, hvilket motiverede ham til at skifte retning og prøve kræfter med freelance-livet. Han havde desuden længe gået med en drøm om at skulle starte noget op selv og prøve kræfter med noget andet (Bilag 1:2-3). Dette harmonerede godt med en freelance-karriere, der, i hvert fald på papiret, betød ”[...] *færre timer og højere løn og færre opgaver og mere fokuseret arbejde*” (Bilag 1:7). I modsætning til de øvrige informanter har han en lidt atypisk freelancekonstruktion, hvor han er en del af en virksomhed sammen med fire tidligere kammerater, hvor de kombinerer konsulentopgaver med udvikling af egne produkter. Han fungerer stadig som selvstændig freelancer og er i øjeblikket hyret af en international IT- og softwarevirksomhed.

Informant 2 - Finn

Finn er i slutningen af 50'erne og har en baggrund som svagstrømsingeniør. Allerede under studietiden fik han interesse for softwareudvikling, som siden har været hans primære arbejdsområde. Han har været freelancer ad af to omgange, første gang for cirka 10 år siden og igen de seneste to år. I dag er han freelancer i den virksomhed, hvor han tidligere var fastansat. Overgangen til freelance-karrieren var primært motiveret af ideen om frihed og lysten til at lave noget andet, hvor han formulerer: *"Altså jeg forestillede mig at jeg kunne arbejde i nogle perioder, så vil der være nogle huller hvor man kunne gå og lave noget andet og så kunne man prøve noget nyt"* (Bilag 2:6). Han har været fastansat i mange store danske softwarevirksomheder, men har af begge omgange som freelancer taget valget, da han følte sig fastlåst i rutineprægede opgaver. Første gang han tog springet til freelance-livet, skete det i forbindelse med, at han valgte at tage en friluftsvejlederuddannelse, hvorefter han vendte tilbage til It-verdenen som selvstændig softwarekonsulent.

Informant 3 – Christian

Christian er i midten af 30'erne og har arbejdet som freelancer siden 2020. Med en akademisk baggrund i informationsteknologi beskæftiger han sig i dag primært med consulting og alt relateret til program- og projektledelse inden for IT. Han beskriver selv sin vej ind i freelance som atypisk, hvor han forinden sit arbejde inden for IT, havde en karriere som professionel musiker. Efterfølgende fik han muligheden for at arbejde i en stor international konsulentvirksomhed i København, hvor han specialiserede sig i ERP-systemer. Herefter fulgte en periode som fastansat i forskellige IT-virksomheder og et forsøg på at starte en softwarevirksomhed. En konflikt med en tidligere chef blev den primære katalysator for hans beslutning om at forlade sin faste stilling og indlede en karriere som freelancer. Han italesætter, hvordan han ofte har svært ved samarbejde med ledere, hvilket har bidraget til ønsket om en mere selvstændig arbejdsform. Som han selv udtaler, er det her *"[...] i virkeligheden en historie om en, der var musiker, og som tilfældigvis fik et job i IT."* (Bilag 3:2).

Informant 4 – Thomas

Thomas er i midten af 40'erne og har arbejdet som freelancer siden start 2020. Han har en akademisk baggrund som civilingeniør med speciale i procesoptimering. Hans karriere i IT-branchen begyndte gennem et graduate-program, hvor han arbejdede med forskellige aspekter inden for IT. Dette har gennem hans fastansættelsesforhold ført ham til en masse store og spændende projekter indenfor branchen. Med tiden begyndte han at interessere sig mere for startup-projekter,

men ” [...] *det er lidt sværere, når man er i et fast ansættelsesforhold, hvor man hele tiden kører i det der hamsterhjul og skal møde fra 8 til 16 [...]*.” (Bilag 4:3). Denne erkendelse samt lysten til at afprøve nye veje og engagere sig i andre ting blev startskuddet til freelance-livet.

Informant 5 - Camilla

Camilla er i midten af 30'erne og har arbejdet som freelancer siden december 2020. Hun har en akademisk baggrund som cand.IT og beskæftiger sig i dag med forandringsledelse, hvor hun er med til at bygge bro mellem IT og forretning, med afsæt i Microsoft teknologier- og platforme. Hendes karriere blev kickstartet gennem ansættelser i konsulenthuse, hvor hun fik et værdifuldt indblik i kundearbejde og strukturen i større, corporate virksomheder. Senere arbejdede hun internt i en virksomhed med fokus på IT-udvikling. Det var erfaringerne fra konsulenthuset, der fik hende overbevist om at gå freelance. Hun godt lide at: *”det er mig selv, jeg sælger”* (Bilag 5:2), og forklarer, at hun ikke værdsætter at skulle tilpasse sig andres forventninger til strukturering af sin hverdag eller hvordan hun agerer over for kunderne.

Informant 6 – Michael

Michael er i slutningen af 30'erne og har arbejdet som freelancer siden start 2020. Han er specialiseret i Microsoft-værktøjer og arbejder primært med drift af Microsoft infrastruktur. Inden han startede som freelancer, var han fastansat i en række forskellige virksomheder, hvor han har arbejdet med varierede IT-opgaver. Da hans seneste stilling blev opsagt som følge af nedskæringer, så han det som en oplagt mulighed for at prøve noget nyt. Med en stærk faglig profil og et solidt kerneprodukt i ryggen, besluttede han sig for at tage springet og starte som freelancer. Derudover ønskede han heller ikke at forholde sig til de bureaukratiske aspekter i en virksomhed, hvorfor han synes freelancevejen var oplagt.

Informant 7 – Søren

Søren er i slutningen af 50'erne og været freelancer siden 2021. Han har en akademisk baggrund som cand.merc og arbejder med ledelsesopgaver i krydsfeltet mellem processer, teknologi og mennesker. Han er karrieremæssigt den mest erfarne blandt informanterne og har været fastansat i både leder- og konsulentroller og har tidligere drevet eget konsulentfirma med ansatte. I dag har han valgt en mere fleksibel tilgang gennem freelance-modellen. Efter nogle år i udlandet vendte han hjem til Danmark og blev tilbudt et job som interim IT-direktør hos et større dansk designbrand, en opgave, der blev startskuddet til hans freelance-liv. Sidenhen har han arbejdet mere som specialist

med ” [...] et ønske om at få lidt olie på fingrene igen, og lave noget mere hands-on, end bare sidde i møder og træffe ledelsesmæssige beslutninger.” (Bilag 7:2). For ham var det i høj grad tilfældigheder, der førte til freelance-livet.

Informant 8 – Jesper

Jesper er i begyndelsen af 40'erne og har med sine ti års erfaring som freelancer den længste anciennitet blandt informanterne. Han har en akademisk baggrund som datamatiker, og arbejder som softwarekonsulent inden for IT-branchen, hvor han laver softwareudvikling og undervisningsforløb inden for software. Overgangen til freelance-livet blev drevet af kombinationen af et job, der ikke levede op til hans forventninger, og den rette timing, hvilket førte til, at han: ” [...] hoppede [...] ombord i det, der hedder freelance-verdenen, som var ret nervepirrende på daværende tidspunkt.” (Bilag 8:2). Han har altid haft et ønske om at være selvstændig erhvervsdrivende. I dag driver han en mindre virksomhed sammen med nogle kompagnoner, hvor de hver især opererer som selvstændige freelancere.

5.1.1 Opsamlende refleksion over informanter

Samlet set arbejder alle informanterne inden for IT-feltet – dog spænder deres opgaver vidt, hvor nogle beskæftiger sig med mere specialiseret teknisk arbejde som softwareudvikling, mens andre opererer i grænsefladerne mellem IT, ledelse og forandring. Dette afspejler en stor bredde i den måde, en karriere som freelancer i IT-branchen kan tage form.

Informanterne spænder ligeledes bredt i forhold til anciennitet og alder. De er mellem midt 30'erne og slut 50'erne, og både de mere erfarne og de yngre profiler er repræsenteret. Datamaterialet er domineret af mandlige informanter, hvoraf syv ud af otte er mænd, og kun én kvinde.

Eksisterende forskning fremhæver vigtigheden i at skelne mellem lyst og nød som årsager til at blive freelancer, og ud fra informantoversigten ses det, at informanterne i IT-branchen vælger freelancelivet af lyst som er drevet af skaberglæde, kombination af interesser og ønsket om at tage chancen jf. Ramborg mf.l. hovedmotiver (Ramborg et al. 2017:15-16).

Det er særligt iøjefaldende, at halvdelen af informanterne startede deres freelance-karriere i 2020 og kun to af informanterne startede inden 2020. Dette kan indikere, at der i denne periode kan have været ydre forhold, f.eks. COVID-19-pandemien eller øget fokus på fleksibilitet og ændrede arbejdsformer, der har været medvirkende faktorer i denne udvikling. I afsnit 1.1.1 viser data fra Danmarks Statistik ligeledes et særligt sammenfald mellem Covid-19 pandemien og en stigning i

antallet af soloselvstændige, der peger på en udbredelse af freelancearbejde i denne periode (Danmarks Statistik 2021). Det er interessant at disse data stemmer overens med den indsamlede empiri, hvilket tyder på, at Covid-19 pandemien kan have fungeret som en strukturel katalysator, der accelererede eksisterende underliggende mekanismer i arbejdsmarkedet og dermed informanternes beslutning om at starte en freelance-karriere.

5.2 Del 1) Motivation og værdier

Analyseafsnit del 1 retter fokus mod at besvare første underspørgsmål i undersøgelsen: *Hvilke værdier, drømme og motivationsfaktorer præger danske IT-freelancers valg af livsstil og karriere?* Med afsæt i den kritiske realismes videnskabsteori, søges der at afdække hvilke underliggende strukturer og mekanismer, der ligger til grund for valget af en IT-freelance-karriere. På baggrund af den indsamlede empiri, er der blevet identificeret fire hovedtendenser, der forklarer informanternes valg om en freelance-karrieren. Disse er 1) *ønsket om variation*, 2) *fleksibilitet i hverdagen*, 3) *selvbestemmelse og faglig autonomi* og 4) *økonomisk incitament*, som i følgende afsnit vil uddybes.

5.2.1 Ønsket om variation

En gennemgående tendens i det empiriske materiale er, at størstedelen af informanterne oplever det traditionelle, faste arbejdsliv som begrænsende og utilfredsstillende, hvilket har været en central drivkraft i deres valg om at blive freelancer. Det bliver udtrykt som følelsen af, at den traditionelle 8-16 arbejdsdag har virket mere hæmmende, end mulighedsskabende. Det kan være udtryk for en mere generel strukturel mekanisme i det senmoderne samfund, hvor traditionelle ansættelsesformer er erstattet af ønsket om at arbejde i en projektorienteret logik. Denne udvikling forklares netop af Boltanski og Chiapellos beskrivelse af den nye kapitalismes ånd, hvor den projektorienterede cité bliver det normative støttepunkt (Petersen 2011:19). Det finder relevant at fremhæve, at denne udvikling særlig faciliteres gennem IT-branchens høje efterspørgsel på specialister samt teknologiens mulighed for acceleration af arbejdsopgaver (Leighton & McKeown 2015:119), nogle strukturelle betingelser, der muliggør denne arbejdsform.

Internaliseringen af den projektorienterede cités normative standarder, herunder kravet om at undgå rutineprægede mønstre, manifesterer sig i informanternes oplevelse af begrænsning i de faste rammer og strukturer, hvilket de hver især udtrykker på følgende måde:

Thomas: ” [...] *En følelse af at være lidt lænket til det samme skrivebord, indtil man går på pension.* ” (Bilag 4:3)

Camilla: *"Rent mentalt gør det i hvert fald, at man ved – jeg ved godt, at et år er lang tid – men det er stadigvæk ikke så lang tid som hele ens arbejdsliv."* (Bilag 5:9)

Michael: *"[...] jeg ville prøve noget nyt, og ikke bare sidde inde på et kontor"* (Bilag 6:4).

Jesper: *"I mit hoved føles det rarere at tænke, at hvis det her viser sig at være en uudholdelig situation med en kedelig opgave, så har jeg muligheden for at skifte inden for en overskuelig fremtid"* (Bilag 8:17)

Søren: *"Jeg tror ikke så meget på det der lange træk, hvor man er i én virksomhed, og kan fejre 40 års jubilæum."* (Bilag 7:14)

Dennis: *"Typisk når man er i en virksomhed så kan man godt køre meget i det samme spor, så har man et produkt man udvikler og det kører ligesom igen og igen [...]"* (Bilag 1:8)

Flere af informanterne fremhæver, at freelance-livet giver dem mulighed for at arbejde på tværs af forskellige virksomheder og tage udfordringer op i en bred vifte af opgaver. Thomas italesætter de positive aspekter ved at få erfaring fra forskellige organisationer, hvilket han mener bidrager til både hans faglige og personlige udvikling. Han drager sammenligning med en fastansættelse, hvor der kan være begrænsninger i, hvilke kunder og projekter man arbejder med (Bilag 4:9-10). En forklaring på Thomas' ønske om faglig og personlig udvikling findes i det neoliberale ideal om ansvar og selvoptimering hos individet for fortsat at være attraktiv på arbejdsmarkedet (McNay 2009:61). Hans ønske om udvikling kan forstås som et internaliserede drive, hvor han påtager sig ansvaret for selvoptimering og for sin egen karriereudvikling. Camilla er af samme holdning som Thomas, og hun sætter også pris på muligheden for at møde nye mennesker og få nye opgaver, hvilket for hende skaber en dynamisk og foranderlig hverdag (Bilag 5:2). Det er risikoen for stilstand og ensidighed, der motiverer flere af informanterne til ikke at ønske at forblive i samme virksomhed i længere perioder, en udfordring som den naturlige cyklus i freelancekontrakter kan afhjælpe. Søren beskriver dette således:

"Når jeg har været i organisationen to år, så begynder man at blive... Er man så en ekstern eller en intern? Man bliver lidt for meget sovset ind, man bliver lidt taget for givet, man er bare der. Jeg kan godt lide, at man er på prøve hele tiden. Man skal vise, at man kan levere noget. Det synes jeg er udfordrende. Selvfølgelig kan man det hele tiden, men på et tidspunkt bliver det også mere hverdag [...]" (Bilag 7:10)

Af samme årsag har Søren flere gange takket nej til forlængelse af kontrakter, da han var bevidst om, at det ikke var en holdbar langsigtet løsning, hverken for ham eller virksomheden. Søren udtalelse illustrerer, hvad Sennett samt Boltanski og Chiapello betegner som den moderne medarbejders lod, at være omstillingsparat og åben for forandringer og ikke blot udføre rutineprægede opgaver over en længere tidsperiode, hvilket kobler sig til den ”utålmodige kapital” (Sennett 1999:2; Boltanski & Chiapello 2005:169). Det er et eksempel på ”de svage båndes styrke”, hvor flygtige tilknytningsformer opleves som mere hensigtsmæssige end de langsigtede forbindelser. Den naturlige cyklus i freelance-kontrakterne bliver dermed en måde at sikre, at han fortsat bliver udfordret og oplever at kunne præstere. Selvom informanterne også italesætter at en traditionel 8-16 arbejdsdag sikkert fungerer for mange, er de imidlertid særdeles opmærksomme på, at dette ikke er den arbejdsstruktur, de selv ønsker at tilrettelægge deres arbejdsdag efter. For de fleste af informanterne opleves det som en mental begrænsning, hvis der ikke er en konkret deadline eller et fastlagt sluttidspunkt for de opgaver, de arbejder på. Thomas udtrykker dette således:

"Tanken om at sidde, altså idéen om, at når man dimitterer, og så indtil man går på pension... Så skal jeg møde ind ved det samme skrivebord, indtil jeg går på pension. Den er ret drænende for sådan en som mig." (Bilag 4:9)

Oplevelsen af begrænsning og manglende fleksibilitet i det traditionelle arbejdsliv har for flere af informanterne været drivkraft for en mere selvstændig arbejdskarriere gennem freelancing. Dét at være bundet til én arbejdsplads eller én type opgave gennem længere tid, opleves ikke som meningsfuldt for dem. I stedet fremstår et mere frit og varierende freelance-liv som en meningsfuld tilværelse og måde at tilrettelægge arbejdslivet på. Informanternes orientering mod variation, mobilitet og udfordringer i arbejdslivet afspejler tendenser i den nye kapitalismes ånd omkring det projektorienterede individ, hvor der er en række normative standarder de må efterleve, herunder at undgå ensformige arbejds mønstre (Boltanski & Chiapello 2005:169). Freelance-karrieren bliver derved betragtet som den ideelle arbejdsform, da variation og mobilitet ses som ideologisk efterstræbelsesværdig. På den måde muliggør det, at informanterne kan navigere frit mellem projekter og udfordringer.

På tværs af informanternes udsagn bliver det tydeligt, at ønsket om frihed og fleksibilitet ikke blot er et ønske eller et praktisk anliggende. Det er i stedet en grundlæggende værdi for informanterne, som de tillægger stor betydning for deres arbejdsliv- og glæde. I dette afsnit kommer begejstringsdimensionen også til udtryk, hvor variation og frihed skaber engagement og legitimerer

informanternes valg af en freelance-karriere. I den nye kapitalismes ånd er det begejstrende det modsatte af bureaukratisering og rutineprægede mønstre, og forandringsparathed og innovation er i stedet centralt (Petersen 2011:15)

5.2.2 Fleksibilitet i hverdagen

Denne søgen efter variation, udtrykkes også gennem ønsket om mere fleksibilitet, og flere af informanterne nævner fleksibilitet og friheden i hverdagen som en vigtig faktor for, at de har valgt freelance-livet – herved genfindes samme underliggende mekanisme, projektlogikkens normative krav. Ønsket om mere fleksibilitet er i tråd med eksisterende litteratur, hvor dette bliver fremhævet som den betydeligste motivation for at vælge en freelance-karriere (Sapsed et al. 2015:2; van den Born & van Witteloostuijn 2013:35-36; Ramborg et al. 2017:15). For informanterne kommer det til udtryk på forskellige måder, herunder aspekter som mere tid til andre projekter i privatlivet, fleksible arbejdstider, tidsmæssig organisering eller udfordringer med at forene en traditionel ansættelse med privatlivets krav. Orienteringen mod større grad af fleksibilitet og frihed i hverdagen tyder ikke blot på informanternes individuelle præferencer, men afspejler ændrede normer og forventninger i arbejdslivet.

For Camilla er der ingen tvivl. For hende er valget om at blive freelancer ”100% friheden i det. Det er rigtig meget friheden i det” (Bilag 5:8). Freelancing giver hende mulighed for at balancere familielivet, arbejdslivet og privatlivet på egne præmisser. Hun udtaler:

”Men du har mere frihed til at sammensætte dit eget arbejdsliv. I stedet for at du skal være der fra 8-16, og så må du bare finde ud af, hvordan du klarer familie og alt andet. Vasketøj, alle de huslige pligter, madlavning og indkøb, og alle de her ting.” (Bilag 5:13).

Camillas udtalelse viser ikke kun en udviskning af skel mellem privatlivet, arbejdslivet og fritiden, men også at denne udviskning repræsenterer et ønskværdigt ideal for hende. Sennett peger på, at en sådan udviskning kan føre til en trussel mod privatlivet og evnen til at skabe et bæredygtigt selv, når arbejdet opleves og opdeles i fragmenter (Sennett 1999:30). Dog kan det tolkes ud fra Camillas udtalelser, at hun faktisk oplever det omvendt. Ved at arbejde som freelancer, hvor hun ofte selv kan balancere familieliv og arbejdsliv på egne præmisser, får hun mulighed for at skabe et meningsfuldt og bæredygtigt selv.

Søren oplever fleksibilitet, som en mulighed for at justere arbejdsbyrden. Han konkretiserer dette ved at beskrive, hvordan han kan løbe en morgentur og møde ind på kontoret senere, da hans

freelancestilling fritager ham fra interne møder, town halls og compliancekurser (Bilag 7:8). Dette forklarer han er muligt fordi:

” [...] din effektive arbejdstid er meget højere. Hvis du arbejder 37 timer, så arbejder du faktisk i alle 37 timer – det gør en almindelig ansat sjældent. På den måde får du mere fleksibilitet, og det giver mig mulighed for at tilrettelægge mit liv på en helt anden måde.” (Bilag 7:8)

Søren oplever at freelance-arbejdet muliggør en højere grad af effektivitet. Hvor traditionelle fastansatte ofte er involveret i interne møder og organisatoriske opgaver, som begrænser den reelle arbejdstid, oplever Søren, at hans 37 timer anvendes mere fokuseret, hvilket frigiver flere timer i forhold til tilrettelæggelsen af privatlivet. Søren beskriver, at fleksibiliteten går begge veje, idet han også er fleksibel, hvis der opstår noget presserende hos den pågældende virksomhed, han arbejder for. Denne form for selvorganiseret fleksibilitet som informanterne beskriver, kan ses som en konkret manifestation af den aktivitet, der er kendetegnet i den nye kapitalismes ånd (Petersen 2011:19). Informanterne er ikke i samme grad afhængig af de faste rammer, der normalt præger et 8-16 job, men har derimod mulighed for at justere op og ned i deres arbejdsbyrde og -tid. Dette indikerer et konkret skifte i arbejdsmarkedslogikken, hvor kapaciteten til at være fleksibel ikke kun er en fordel, men også en kapacitet som er forventet at individet vedligeholder, for at leve op til de ideologiske fordringer (Boltanski & Chiapello 2005:169). På den måde bliver deres arbejdsliv og privatliv også mere sammenflettet, og de kan organisere deres arbejdsliv som de ønsker, men samtidig stå til rådighed i deres projekter, når det kræves.

For Thomas var valget om at blive freelancer også præget af ønsket om mere frihed og fleksibilitet. Han forklarer: *”Jeg havde brug for mere frihed og fleksibilitet i min hverdag, hvor jeg i det omfang, jeg har brug for det, kan arbejde hjemmefra.”* (Bilag 4:2). Han har i sin karriere som freelancer oplevet at være på projekter hvor der har været stor fleksibilitet i forhold til at tilrettelægge dagen, men også på et projekt hvor ønsket om fleksibilitet ikke blev imødekommet (Bilag 4:12-13). Han forklarer, at der i typiske freelance-kontrakter er en option på, så kunden og freelancerne kan vælge om de ønsker at forlænge kontrakten eller ej. Thomas’ krav for at fortsætte i projektet var simpel: mere fleksibilitet i arbejde. Dette fik han, og det er noget, han vægter højt i en samarbejdsrelation. Han mener ikke, han er mere produktiv, når han skal møde ind på kontoret hver dag, men har i stedet brug for at kunne gå til og fra opgaven, som han ønsker (ibid.). Ifølge Boltanski & Chiapello frasiger ”den store person” sig længerevarende projekter, da de ikke er forenelige med fleksibilitet og mobilitet (Petersen 2011:19-20). Thomas’ villighed til at afbryde samarbejder uden tilstrækkelig fleksibilitet illustrerer hans tilpasning til projektmarkedet, hvor hans deltagelse betinges af den

projektorienterede cités normative standarder. Den form for frihed og fleksibilitet som informanterne beskriver, og som Thomas selv er tilhænger af, mener Christian ikke kan genfindes andre steder og hans oplevelse af hverdagen som freelancer kan næsten ses som idealbilledet på dette:

” [...] Så det er det med at være tilgængelig for kunden – altså, det er ikke at sidde og trykke på nogle taster en hel dag. Jeg laver alt muligt andet: Jeg vasker tøj, går en tur ud i min have og bygger lidt hegn, og du ved, jeg laver alt muligt. Så den reelle arbejdstid for mig på en uge er måske 8 timer, men jeg bonner for 40, og det får du jo ikke nogen andre steder – den form for frihed, hvor kunderne stadig er glade. Så jeg er freelancer forever.” (Bilag 3:19).

Hans arbejdsform fremstår som den ultimative frihed, men illustrerer også et paradoks i den projektorienterede logik. Christian fremstår som Boltanski & Chiapellos ideelle ”store person” der både er fleksibel, selvledende og risikovillig (Boltanski & Chiapello 2005:169). Bag hans fortælling, hvor arbejdet flettes ind mellem huslige gøremål, gemmer der sig en forpligtelse om konstant tilgængelighed og ansvar, selvom han reelt set kun arbejder 8 timer om ugen. Med Sennetts briller bliver den oplevede frihed og fleksibilitet til en indre forpligtelse til arbejdsmarkedets, hvor skellet mellem arbejde og fritid opløses (Sennett 1999:30). De otte timer bliver derfor opløst til konstant tilgængelighed, hvor friheden bliver en ny form indre forpligtelse, hvor det forventes han selv tager ansvar for egen fleksibilitet.

Michael oplever også en høj grad af fleksibilitet og forsøger selv at vælge opgaver, hvor friheden og fleksibilitet er høj. Han har ligeledes takket nej til opgaver der var af længere varighed, og som han ikke følte tilbød tilstrækkelig fleksibilitet fra virksomhedens side, eller hvor der ikke var frihed til at arbejde hjemme fra nogle dage om ugen. Han pointerer at han: *[...] prøver at tage opgaver og sager ind, hvor der er frihed og fleksibilitet, for jeg synes, det er noget, vi skylder hinanden i det årstal vi har.”* (Bilag 6:10-11). Michaels udtalelse afspejler hvordan den nye kapitalismes ånd har skabt grobund for en norm om, at frihed og fleksibilitet ikke blot er en fordel, men snarere en forventning i det moderne arbejdsliv. Særligt hans udtalelse om, at det er noget vi skylder hinanden i det årstal vi har, viser hvordan han har internaliseret nogle diskurser om fleksibelt arbejde som en rettighed og et krav, som han forventes at opretholde.

På tværs af informanternes udsagn bliver det tydeligt, at ønsket om frihed og fleksibilitet ikke blot er et ønske eller et praktisk anliggende. Det er i stedet en grundlæggende værdi for informanterne, som de tillægger stor betydning for deres arbejdsliv- og glæde. Deres udtalelser viser, at denne

værdi både formes af, og til en vis grad også reproduceres inden for de strukturelle rammer, hvor fleksibilitet og tilpasningsdygtighed er eftertragtede normative standarder i den projektorienterede cité. Som vi ser i del tre, oplever mange informanter dog, at det i praksis ikke er så fleksibelt forventet.

5.2.3 Frihed til selvbestemmelse og faglig autonomi

Udover den oplevede fleksibilitet viser empirien en gennemgående tendens, hvor flere af informanterne vægter frihed til selv at vælge hvilke projekter, kunder og teknologier, de ønsker at arbejde med. Eksisterende forskning viser, at muligheden for at vælge opgaver og realisere egne drømme og planer er central for freelancers livstilfredshed og karrierevalg (Hudek et al. 2021:17; Ramborg et al. 2017:15). Frihed og selvbestemmelse forstås derfor som centrale drivkræfter i valget om at blive freelancer og dækker over aspekter der omhandler den mere faglige og karrieremæssige frihed samt muligheden for at skræddersy arbejdslivet med spændende opgaver. Heri ligger en betragtning af arbejdslivet som et personligt projekt, hvor individet ansvarliggøres for at forme egen karrierevej. Denne betragtning korresponderer med en neoliberal opfattelse af individet som frit, men som samtidig kan maskere dybereliggende strukturer. Som det vil fremgå i nedenstående afsnit, er denne frihed og selvbestemmelse ikke ubetinget, men tæt knyttet til en markedsbaseret logik, hvor udvikling og ansvar i høj grad bliver individets ansvar (McNay 2009:61).

Camilla beskriver sig selv som en *”specialistrolle personlighed”*, hvor hun sætter pris på at udvikle og arbejde med de teknologier, hun ønsker. Hun drager parallel til arbejdet i en traditionel ansættelse i et konsulenthus- eller bureau, hvor hun føler, hun har manglet muligheden for selv at bestemme sin karriereretning (Bilag 5:8). For hende, er det særligt friheden i selv at kunne bestemme, hvilke kunder hun hjælper og hvordan hun ønsker at hjælpe dem (ibid.). Valget om at blive freelancer var derfor funderet i begrundelsen om at blive sin *egen chef*, hvilket hun uddyber således:

”Jeg kunne godt lide, at det er mig selv, jeg sælger. Så de kunder, jeg får, er det mig, de ligesom køber ind på, det er ikke et konsulenthus, der sidder og styrer, hvad jeg skal sige til kunderne, og hvad jeg skal gøre, og hvad jeg skal melde ud.” (Bilag 5:2).

Hendes udtalelse illustrerer den dobbelthed der findes i en neoliberale selvforståelse, hvor hun subjektivt oplever sit arbejdsliv som frit, men samtidig markedsfører sig selv som et produkt, der skal tiltrække kunder. Denne form for selvstyre som hun beskriver, kan tolkes som udtryk for en

mere individualiseret forståelse af arbejdslivet, hvor ansvar for egen udvikling og selvoptimering bliver pålagt individet (McNay 2009:61). For Thomas er den faglige frihed og autonomi også vægtet højt. Dette gælder både friheden til at komme rundt og opleve nye virksomhedskulturer og få nye input, men dybest set handler den faglige frihed for ham om at kunne vælge til og fra (ibid.:9). Dette udtrykker han således: ”*Man kan sige, at frihed for mig – fagligt set – handler om at kunne vælge de opgaver, projekter og teknologier, jeg brænder for.*” (Bilag 4:15). Selvbestemmelsen handler både om, at han kan vælge opgaver inden for sit interessefelt, men også opgaver, hvor han har mulighed for at udvide sine kompetencer. Dette er vigtigt for ham, for at kunne bevare sin relevans inden for branchen, og beskriver også sig selv som et *produkt*, i og med at: ”*Man sælger jo viden og sig selv i virkeligheden på den måde.*” (Bilag 4:15). Dette udsagn løfter, ligesom ved Camilla, sløret for den dobbelthed, der forefindes i friheden. På den ene side kan det forstås som et udtryk for hans oplevelse af selvbestemmelse, men på den anden side et udtryk for den personlige markedslogik, hvor arbejdskraft er en vare, der kan sælges.

Dennis og Søren fremhæver begge muligheden for at vælge fagligt spændende og udviklende opgaver som en central drivkraft for deres freelance-karriere (Bilag 1:8; Bilag 7:13). Informanternes ønske om faglig frihed og selvbestemmelse relaterer sig ikke udelukkende til interesse og præference, men også til deres positionering på projektmarkedet. Det relaterer sig til det autentiske selv, som ifølge Anders Petersen, må ses som et konkurrencemæssigt brand (Petersen 2011:21). Deres autonomi til at til-og fravælge af teknologier og projekter bliver dermed en del af deres konkurrencemæssige brand, hvor de må erhverve sig noget unikt for at sikre deres fremtidige ansættelsesbarhed. Tryghedsdimensionen i den tredje åndsfasen sikres gennem deltagelse i forskellige projekter og opbygning af kompetencer, hvormed denne strategiske positionering illustrerer trygheden i projektmarkedet (Petersen 2011:15).

Christian beskriver dette ønske om at være egen chef og have selvbestemmelse i sin karriere på en metaforisk facon:

”*Det der betyder noget for mig, det er at jeg kan gøre, hvad jeg vil, fordi det er min virksomhed. [...] jeg har en tøjbutik, og der kommer kunder ind og står og køber det tøj, jeg har på hyldeerne, og de er sko, og de er smykker [...]. Hvis du ikke kan lide [...] den stil, jeg kører, jamen så kan du bare gå ind i en anden butik.*” (Bilag 3:14).

Dét, at beskrive sin virksomhed som en butik, hvor han selv bestemmer udvalget, beskriver Christians oplevelse af selvbestemmelse og den faglige autonomi. Han vælger selv den retning, han vil gå, vælger selv opgaverne og tiltrækker netop de kunder, han ønsker. Hans butik-metafor løfter

sløret for et paradoks, hvor han fremstår som butiksejeren, men også afslører hans afhængighed af kundernes efterspørgsel. Butik-metaforen viser et paradoks, hvor han på den ene side fremstår som selvstændig butiksejer, på den anden side er bundet af kundernes efterspørgsel. Hans oplevede frihed til at vælge præcis, hvad der er i butikken, er dermed struktureret efter den efterspørgsel, der er på markedet. Dette illustrerer McNay kalder 'tvang til ansvar', hvor Christian oplever sig selv som fri, men reelt set er strukturelt underlagt at følge og styre sig selv gennem markedslogik og-tilpasning (McNay 2009:65). Christian beskriver, at den primære grund til, at han valgte at blive freelancer var, at han ikke kan indordne sig under ledelsesmæssigt ansvar fra andre mennesker. Det begrundes han med, at han tidligere i sin karriere har oplevet, at det har været udfordrende at lægge sin karrieremæssige og faglige udvikling i hænderne på andre (Bilag 3:11). Ved at have ansvar for "hele butikken", udtrykker han en form for autonomi og selvledelse, der kan ses afspejlet i en neoliberal forestilling om individet som virksomhed. På den måde, har han taget udviklingen på egne skuldre, og dermed fået selvbestemmelse over egen arbejdssituation. Det giver Christian en følelse af frihed og ejerskab over egen karriere, hvilket han ikke fandt i traditionelle ansættelsesforhold.

Det er interessant at både Camilla, Thomas og Christian omtaler sig selv som et produkt, f.eks. når Camilla udtrykker "*det er mig selv, jeg sælger*", Thomas siger "*Man sælger jo [...] sig selv [...]*" samt Christian der med sin metafor beskriver sin virksomhed som en butik. Udsagnene kan tolkes, som vist gennem analysen, som udtryk for en internalisering af den neoliberale logik om selvet som virksomhed. Deres forståelse af sig selv som en menneskelig kapital, der konstant skal optimeres og positioneres, vidner om en aktiv form for selvregulering. Denne autonomi kan derfor tolkes som et udtryk for en dybere disciplinær magt, hvor hverdagen opleves som fri og uafhængig, men i princippet er styret af underliggende markedslogikker, der gør individet ansvarlig for egen selvregulering, selvoptimering og succes (McNay 2009:61).

Ud fra informanternes udsagn bliver det tydeligt at den faglige autonomi tillægges stor værdi og har været afgørende for valget af en freelance-karriere, hvor traditionelle ansættelser ikke har været forenelige med deres krav om selvbestemmelse.

5.2.4 Økonomiske incitamenter

Hos nogle af informanterne er der ligeledes et økonomisk incitament for at vælge en karriere som freelancer. For som Søren påpeger, opnår man i "*IT-området, [...] nogle forholdsvis pæne timepriser.*" (Bilag 7:3). Selvom dette naturligvis afhænger af erfaring og efterspørgsel, er det

økonomiske aspekt ikke desto mindre et centralt aspekt i valget om at blive freelancer for nogle af informanterne. Selvom eksisterende forskning placerer økonomiske incitamenter som den næstvigtigste drivkraft for at vælge en freelance-karriere, er det bemærkelsesværdigt, at det kun er tre informanter der eksplicit fremhæver dette aspekt (Sapsed et al. 2015:2; van den Born & van Witteloostuijn 2013: 35-36). Det kan dog skyldes at økonomi ofte er en underliggende, men sjældent artikuleret, motivation og er derfor relevant at inddrage for en mere nuanceret forståelse af IT-freelancernes valg.

Både Camilla og Christian fremhæver økonomien som en væsentlig faktor for deres valg af freelance-karriere. De har begge som tidligere fastansatte konsulenter oplevet en markant forskel på den værdi deres arbejdskraft blev solgt for, kontra hvad de selv modtog af løn. Camilla beskriver, hvordan konsulentfirmaerne tager: ” [...] *en klækkelig sum for ens arbejde, mens man selv får en standardløn.* ” (Bilag 5:8). Dette skabte en følelse af uretfærdighed og hun uddyber at: ”*Hvis man er en lille bitte smule principfasthed, kan man godt tænke, at det kan jeg da selv gøre.* ” (Bilag 5:8). Ønsket om økonomisk retfærdighed og en større indtjeningsmulighed skabte incitament for, at hun i stedet valgte at gå freelance-vejen. For Christian er friheden ved freelance-karrieren tæt knyttet til de økonomiske muligheder det giver. Han oplever en økonomisk fleksibilitet, der giver ham mulighed for at holde pause mellem kontrakterne og beskæftige sig med noget andet. Han påpeger ligeledes at han: ” [...] *tjener for mange penge, ved at lave meget meget lidt* ” (Bilag 3:19). Det kan tolkes som et udtryk for en oplevet effektivitet og en tilfredshed med det økonomiske udbytte der er i denne arbejdsform og i særdeleshed en selvsikkerhed omkring egen økonomiske situation. Camilla og Christians økonomiske rationale for at vælge en freelance-karriere, belyser hvordan de agerer som virksomheder. Selvom McNays teoretisering af neoliberalisme rækker ud over det rent økonomiske, fordrer den neoliberale logik en konstant optimering af egen kapital, både menneskeligt og økonomisk (McNay 2009:63). Deres oplevelse af uretfærdighed har således udløst en revurdering af deres egen værdi, hvorefter de har handlet ud fra, hvor de kunne opnå det største økonomiske udbytte, og det blev i deres tilfælde gennem en freelance-karriere. Samtidig er det et udtryk for en erkendelse - og en bearbejdning- af de erfaringer, de har fået i deres arbejde i konsulentfirmaerne, og den viden lægges nu til grund for et opgør med den økonomiske udbytning, der var indlejret i tidligere ansættelsesforhold. På den måde kan deres bevægelse mod en freelance-karriere tolkes som en afstandtagen fra de hierarkiske strukturer. Dennis’ drivkraft og motivation for at blive freelancer var ligeledes præget af et økonomisk rationale. Han havde en opfattelse af, at freelancere-karrieren ville betyde en øget indtjening, sådan lød det i hvert fald *’på papiret’* (Bilag

1:7). Det kan tolkes som om ønsket har været en faktor for at vælge freelance-livet, men at det endnu ikke er blevet indfriet. For Michael var der ingen tvivl. Han valgte freelance-karrieren frem for en traditionel ansættelse af tre simple årsager: [...] *det er masser af penge, en stor cigar og en yacht nede sydpå*” (Bilag 6:9). Hans udtalelse kan tolkes som en lettere ironisk, men samtidig direkte fremstilling af hans forestilling om det økonomiske aspekt ved freelance-livet. Selvom han ikke mener han er nået dertil endnu, er det alligevel hans mål.

Informanternes udlægninger af det økonomiske rationale, er det ikke alene et individuelt motiv, men snarere et resultat af underliggende, strukturelle mekanismer på arbejdsmarkedet. Ønsket kan afspejle en mere individualiseret tilgang til arbejdslivet og et farvel til traditionelle arbejdsformer. Det er bundet op på den neoliberale logik, hvor selvet forstås som en virksomhed, og hvor egen livsudvikling – herunder økonomisk succes, pålægges det enkelte individ (McNay 2009:61). Informanternes udtalelser kan ud fra denne neoliberale logik ikke blot tolkes som enkeltstående frustrationer over virksomheders økonomiske udbytning, men indikerer en bredere tendens, hvor den enkelte må agere som virksomhed og selv være ansvarlig for egen økonomiske succes.

5.2.5 Delkonklusion - del 1

Ovenstående analyse afslører fire centrale drivkræfter i valget om at blive IT-freelancer: Ønsket om variation, fleksibilitet i hverdagen, frihed til selvbestemmelse og faglig autonomi samt økonomiske incitamenter. Med afsæt i den kritisk realistiske ramme viser analysen, at disse ikke blot er udtryk for personlige præferencer, men snarere afspejler nogle dybereliggende, samtidige og indbyrdes forbundne strukturer og generative mekanismer i arbejdslivet. Gennem analysen bliver det tydeligt at IT-freelancerne repræsenterer en privilegeret position, hvor den høje efterspørgsel efter deres arbejdskraft samt deres højt specialiserede kompetencer gør, at denne frihed bliver mulig. Ydermere viser delanalyse 1, at dimensionerne om begejstring og tryghed en del af informanternes motivation, hvilket kan være en del af forklaringen på, at en freelance-karriere opleves som meningsfuld og legitim.

Informanterne har internaliseret ansvaret for egen karriereudvikling, både fagligt og økonomisk, hvilket afspejler den neoliberalistiske individualiseringsproces. Det viser sig især tydeligt gennem informanternes beskrivelser af sig selv som produkter og som noget der skal sælges på markedet. Hertil at den projektorienterede logik, hvor korte, projektbaserede ansættelser er gunstige, træder frem som en centrale strukturelle forhold, frem for de langvarige og rigide ansættelser. Dette kommer særlig til udtryk i informanternes oplevelse af det traditionelle 8-16 job som begrænsende.

De normative standarder den store person må efterleve har informanterne indoptaget som personlige værdier, der netop legitimerer en karriere som IT-freelancer.

Fundene peger på nogle interessante gnidninger og paradokser i tilværelsen som freelancer.

Informanternes søger frihed og fleksibilitet fra traditionelle ansættelsesformer, men bliver samtidig afhængig af markedets logikker og tilpasning hertil. Den frihed informanterne oplever, er derfor indhyllet i konstant selvregulering og tilgængelighed, hvilket peger på et paradoks i den oplevede frihed. Ifølge Flatøy, kan dette skyldes, at ressourcer der normalt betragtes som positive, eksempelvis autonomi, kan forringe freelancers work-life balance, da opretholdelsen af disse ressourcer kræver megen energi og indsats (Flatøy 2024:1075-1076).

5.3 Del 2) Brug af platforme

I analyseafsnit del 2 søges en besvarelse på underspørgsmål to: *Hvilke muligheder og begrænsninger skaber online platforme for IT-freelancerne og hvordan formes deres arbejdsliv af denne struktur?*

Som det blev tydeligt i analyse del 1, beror valget om at blive freelancer på øget autonomi, frihed og fleksibilitet. Dette afsnit vil kaste lys over, hvilke underliggende strukturelle mekanismer der findes på digitale platforme og på, hvordan disse både skaber muligheder og begrænsninger for IT-freelancerne. Som vi kommer til at se i analyse del 2, vil flere af informanterne opleve platformene som redskaber til øget frihed, men ved brug af Vallas og Schors teori om ”permissive potentates”, vil det også stå frem, at denne platformskapitalisme ligeledes fungerer som en struktur, der opretholder en form for skjult kontrol (Vallas & Schor 2020:282).

Eksisterende forskning peger på at højtuddannede- og specialiserede personer i højere grad bevæger sig over i en beskæftigelse som freelancer. Dvouletý m.fl. forklarer denne tendens med teknologiske forandringer der gør, at det som freelancer aldrig har været lettere at finde kunder og tilbyde sine tjenester (Dvouletý et al. 2023:164-165). Røtnes m.fl. finder dog, at brugen af digitale platforme til udveksling af arbejdskraft kun eksisterer i et begrænset omfang i Norden. Det er derfor et aspekt der findes særligt relevant at inddrage i undersøgelsen, da netop IT-freelancere vurderes som en gruppe hvis teknologiske kompetencer og arbejdsområde kan betyde, at de i højere grad end andre benytter digitale platforme. Det giver ligeledes et helt centralt indblik i, hvordan online platforme er med til at understøtte IT-freelancers mulighed for jobskabelse.

5.3.1 Brug af platforme – hvordan skaffer de opgaver?

Informanternes projekt- og kundeanskaffelse foregår primært gennem online platforme, hvilket tegner et billede af en strukturel forandring af formidlingen af arbejde. Disse online platforme associeres typisk med globale freelancenetværk- og platforme såsom Fiverr, Upwork eller Worksome. Dog viser informanternes beretninger overraskende, at disse platforme ikke særlig ofte benyttes i dansk kontekst. I stedet fremhæves to centrale aktører: LinkedIn og forskellige konsulentformidlende agenturer med tilhørende online platforme. De to aktører er komplementære, da interaktionen mellem agenturerne og freelancerne også kan foregå over LinkedIn. I denne opgave forstås platforme i bredere forstand som digitale infrastrukturer, der faciliterer og muliggør kontakt og kommunikation mellem IT-freelancerne og potentielle kunder, og betragtes som centrale digitale knudepunkter i denne arbejdsform. Selvom Vallas og Schors teori om platforme, permissive potentates, primært omhandler klassiske gig-platforme, rummer LinkedIn og de konsulentformidlende agenturer visse platform-lignende træk, hvorfor det findes fordelagtigt at benytte denne teori til analysen af informanternes brug af platforme. Platformene forstås derved som intermediære aktører, der ikke blot ses som et valg, men som en strukturel nødvendighed for at erhverve nye opgaver. De eksemplificerer platformenes rolle som *”tertius gaudens”*, der forbinder arbejdsgivere, arbejdstagere og kunder i et servicetrekant-system (Vallas & Schor 2020:274).

Størstedelen af informanterne fremhæver LinkedIn som central for projektanskaffelse. De benytter dog forskellige tilgange, hvoraf nogle primært handler proaktivt ved selv at opsøge mulige kunder, mens andre benytter en mere reaktiv tilgang, hvor de afventer at potentielle kunder opsøger dem. Christian beskriver LinkedIn som *”nøglen til det hele”*, såfremt man formår at benytte LinkedIn mest fordelagtigt (Bilag 3:5). Christian og Camilla er nogle af de informanter der har en mere proaktiv tilgang til anskaffelsen af nye projekter gennem LinkedIn. Christian fremsøger personer ud fra relevante titler via LinkedIn og kontakter dem derfra kort og uformelt, en proces han beskriver således:

”Mine kundesponsorer vil altid være folk med titlen IT-direktør, CIO, Transformational Director eller sådan noget. Og så skriver man til de mennesker: ”Hej, jeg er freelance, jeg bliver ledig om et par uger. Kunne du bruge sådan en som mig inden for projekt- og programledelse til ERP?” Glad smiley og så to øl-emoji. (Bilag 3:6).

Han beskriver tilgangen som yderst effektiv og har gennem de seneste fem år kun haft fem ledige dage. Christians tilgang illustrerer den åbne struktur, som Vallas & Schor identificerer som

platformenes andet kendetegn (Vallas & Schor 2020:283). Han oplever større autonomi i kundekontakt, sammenlignet med traditionelle ansættelser. Det bliver dog tydeligt, hvordan han er bundet af platformens infrastruktur herunder søgefunktioner og algoritmisk synlighed, som viser hvordan platformen bevarer magt, ved at uddelegere kontrol (ibid.:282). Dennis, Finn, Thomas Michael og Søren benytter ligeledes LinkedIn som den primære kanal til projektanskaffelse. De benytter mest platformen som en måde, hvorpå andre kan kontakte dem om relevante projekter. Her er det oftest headhuntere og konsulentbureauer, der kontakter dem vedrørende en konkret opgave og hvorefter de bliver sat i forbindelse med konsulenthuse, som henviser dem til deres interne platforme. Et eksempel på denne tilgang er Thomas, der beskriver LinkedIn som en helt central aktør, og som indgangsvinkel til alle opgaver han har erhvervet sig. Ifølge ham, foregår processen typisk således:

”Jeg har overhovedet ikke haft behov for at række ud til nogen som helst. Der er en lind strøm af personer, der skriver i et eller andet omfang. Nogle gange er det sådan lidt det der med at nå også at besvare det hele og vende tilbage, men det er altid konsulenthuse og personer, der rækker ud og har en forespørgsel på typisk en opgave [...]” (Bilag 4:4-5).

Efterfølgende, forklarer Thomas, kan han hurtigt vurdere, om det er en opgave, han ønsker at sige ja eller nej til alt efter hvilken virksomhed der er tale om og hvilke teknologier de benytter. Det, at han ikke selv behøver at række ud, vidner om en frihed, men også om hvordan han er betinget af platformens matching. Han beskriver selv LinkedIn som en *”entry platform”*, hvori der oprettes forbindelse med relevante kunder, for efterfølgende at gå videre til agenturenes egne platforme (Bilag 4:7). Informanterne navigerer derved i et netværk af flere forskellige digitale systemer og aktører, og adgangen til opgaverne er spredt ud på flere platforme. Det afhænger i sidste ende af, hvilke personer der kontakter dem og hvordan netværket fungerer, altså en form for decentraliseret kontrol (Vallas & Schor 2020:283-284).

På trods af at forskellige agenturer nævnes i sammenspil med LinkedIn, benyttes de også som selvstændige platforme. De agenturer og konsulentformidlere der går igen flest gange blandt informanterne er Right People Group, 7N og Emagine, der hver især har deres egen selvstændige platforme, hvor freelancere kan byde ind på opgaver eller blive kontaktet ved et match. Søren forklarer hvordan han primært bruger sådanne platforme ved udgangen af et projekt, så han kan holde sig opdateret på, hvordan freelancemarkedet udvikler sig:

”Når man er på en længerevarende opgave, så er man ikke så eksponeret for det. Men nu varer det ikke så længe, inden jeg begynder at rulle af hos min nuværende kunde, så begynder man at gøre sig klar til det næste. [...] Men jeg holder også et øje med, hvad der kommer. Det er mere for at se: Hvordan udvikler markedet sig? Er der opgaver, eller står det totalt stille? Det ved man jo ikke – det er svært at sige.” (Bilag 7:3).

Agenturernes platforme kan således tjene en dobbelt funktion: Dels som et middel til at holde sig opdateret om relevante opgaver på markedet, dels som skjult kontrol og usynlig styringsmekanisme, hvor freelancerne konstant må holde sig opdateret og tilpasse sig markedsbevægelserne. Jesper benytter primært disse agenturer til at skaffe nye projekter, men kontakten til disse blev ligeledes formidlet gennem LinkedIn. Nu har han syv-otte agenturer, som han, udenom LinkedIn, kontinuerligt holder kontakten med, hvor han beskriver: *”Når jeg afslutter en opgave, for den er af natur tidsbegrænset, så rækker jeg ud til dem igen [...] Så begynder der et større puslespil med at håndtere opkald fra 7-8 bureauer og håndtere tilbud [...] (Bilag 8:4).* Jespers puslespil illustrerer den spatiale organisering af arbejdet, det fjerde kendetegn ved platformene, hvor freelancerne operer som spredte individuelle aktører, hvilket svækker deres mulighed for kollektiv organisering (Vallas & Schor 2020:284).

Som det kan ses i ovenstående, benytter IT-freelancerne sig af forskellige platforme, der hver især hjælper dem med at skaffe nye projekter- og kunder. Selvom de bruger flere af de samme platforme, har de alligevel forskellige strategier og tilgange til, hvordan de bedst muligt får erhvervet sig nye projekter. Brugen af platformene illustrerer den digitale intermediation, hvor LinkedIn og agenturerne opnår profit, ved at forbinde parter uden af eje fysiske aktiver eller ansætte direkte. Dette understreger hvordan digital intermediation forskyder arbejdsformidlingen væk fra traditionelle ansættelser til mere digitale distribuerede systemer (Vallas & Schor 2020:282).

5.3.2 Fordele og ulemper ved brug af platforme

I det følgende afsnit undersøges det, hvordan freelancere navigerer i og oplever brugen af digitale platforme til at erhverve nye opgaver og kunder, herunder hvilke fordele og ulemper der kan være. Empirien peger på en dobbelthed i informanternes oplevelse af platformene, hvor de på den ene side fungerer som facilitator, der giver adgang til kunder og skaber synlighed. På den anden side viser informanternes udtalelser også, at platformene fungerer som en styringsmekanisme, der pålægger freelancerne nye former for arbejde. Denne ambivalens afspejler naturen af ”permissive potentates”, der giver frihed og autonomi inden for strukturerede rammer (Vallas & Schor 2020:282).

Michael beskriver hvordan det at benytte online platforme til at finde opgaver ikke bare er en fordel, men en nødvendighed - specielt inden for IT-branchen. Platformene er en måde hvorpå han kan komme til syne og holde sig opdateret på udbud og efterspørgsel. Han uddyber at der fortsat eksisterer mulighed for at opbygge kontakt gennem fysiske netværkssituationer, eksempelvis til konferencer eller når man selv er opsøgende. I sådanne tilfælde kan den personlige relation danne grundlag for en forbindelse, som efterfølgende formaliseres gennem en online platform, hvorigennem opgaven formidles og opnås. Han siger: *"Så hvis ikke du har internet i vore dage og arbejder med IT-freelance, så er du på den. Så det er en god ting – få noget internet."* (Bilag 6:6). Hans ironi afslører, hvordan brugen af platforme ikke er et frit valg, men snarere en praktisk forudsætning for at fungere som IT-freelancer.

Denne dobbelthed genfindes ligeledes hos Camilla og Christian, der begge er store tilhængere af at finde deres opgaver over LinkedIn. Christian beskriver hvordan alle de mennesker han er connectet med over LinkedIn enten er nogle, han tidligere har arbejdet med, eller nogle, han ser et gensidigt potentiale i, hvor de fremadrettet kan hjælpe hinanden. Han tilføjer altså udelukkende personer til sit netværk, hvis han vurderer at de på et tidspunkt vil få brug for en ERP-konsulent som ham (Bilag 3:8). Denne tilgang understreger, hvordan Christian har internaliseret platformens markedslogik, hvor relationer i højere grad bliver kommercialiseret. Camilla oplever, at brugen af LinkedIn giver hende en indsigt i, hvor mange kunder og virksomheder der rent faktisk findes. Platformen bidrager derfor til at udvide hendes forståelse af, hvor hendes kompetencer kan sættes i spil (Bilag 5:5). Hun forklarer at man som freelancer helst vil have opgaver direkte fra kunderne, f.eks. gennem LinkedIn, da agenturer og rekrutteringsbureauer typisk kræver et gebyr for deres ydelse. Ved at kontakte kunder direkte gennem platforme som LinkedIn sikrer hun, at hele honoraret tilfalder hende (ibid.:4). Denne tilgang kræver salgsarbejde og: *"Det tager lang tid."* og *"Det er hårdt benarbejde"* (Bilag 5:6). Udover at det kan være tidskrævende og hårdt arbejde, har LinkedIn ligeledes nogle begrænsninger i hvor mange personer man må kontakte, hvilket yderligere besværliggøre processen. Hun forklarer, hvordan det kan opleves som en barriere for mange, selv at skulle kontakte relevante personer direkte. På den måde eksemplificeres denne førortalte dobbelthed af Camilla og Christian. På den ene side opnår de ved denne tilgang en øget oplevet autonomi og har direkte adgang til potentielle kunder, hvilket understreger hvordan den lukkede ansættelsesrelation er blevet erstattet af en mere åben struktur. På den anden side er denne øget autonomi og frihed også betinget af, at de formår at navigere i platformens logikker, herunder de begrænsede kontaktmuligheder eller det omfattende salgsarbejde. Dette afspejler en form for

decentraliserede kontrol hvor synlighed, netværksopbygning og kontinuerlig opdatering af CV bliver afgørende (Vallas & Schor 2020:283-284).

Søren mener ligeledes at LinkedIn er et *”effektfuldt værktøj”*, hvor man kan opnå mange forbindelser og et sted, hvor man kan blive eksponeret mest muligt. Modsat Camilla og Christian, vælger Søren og Jesper bureau-afhængighed for at undgå papirarbejde, salgsarbejde, gennemse rammeaftaler og udskrive tilbud. Jesper fortæller hvordan det særligt er salgsarbejdet han ønsker at undgå: *”Den positive vinkel på mit vedkommende er, at de sørger for alt det der salgsarbejde, som jeg, lidt modstridende når jeg er freelancer, ikke har den store passion for at gøre.”* (Bilag 8:4).

Selvom han oplever det kan være nemmere finde sine projekter på denne måde, italesætter han også ulempen som Camilla også talte ind i, nemlig at de tager et forholdsvis stort gebyr. Han forklarer at det varierer meget hvor stort et gebyr der opkræves, men at det ofte er mellem 20-30%. Det opvejes af, at han ikke skal lave salgsarbejde, hvilket han ser som en stor fordel: *”Jeg ser det nu bare som en befrielse, at jeg ikke skal beskæftige mig med den del med at jage tilbud.”* (Bilag 8:6). Denne ”befrielse” afslører decentraliserede kontrol, hvor freelancere accepterer bundet af platformenes opgaveudbud, for at undgå salgsarbejde. De opnår en arbejdsmæssig lettelse, men accepterer at agenturerne kontrollerer adgangen til opgaver og tager 20-30% af honoraret. Dermed accepterer de platformenes kontrol og deres arbejdssituation er afhængig af, hvilke opgaver agenturerne udbyder. Selvom de kan sige nej til udbudte opgaver, vil udbuddet af opgaver og kunder altid være indenfor rammerne af, hvad agenturerne kan tilbyde.

Selvom Thomas primært benytter sig af LinkedIn, oplever han derimod ikke behovet for at markedsføre sig selv proaktivt og lave alt salgsarbejdet, da kunderne ofte henvender sig til ham. Han ser det som en stor fordel at benytte LinkedIn, da det fungerer som et centralt system: *”Og der er LinkedIn jo mere en central spiller, hvor alle kan se det samme. De finder Thomas frem, og så er det der, hvor de kan se, hvad man har haft af projekter. Og det står jo ens for alle, der bruger LinkedIn.”* (Bilag 4:6). Modsat LinkedIn påpeger Thomas at konsulenthusenes platforme kræver, at man konstant opdaterer CV og tilkendegiver, hvor langt man er i en opgave, og hvornår man igen er ledig. Han oplever et langt større arbejde ved de enkeltstående platforme, og han foretrækker LinkedIn som en samlende platform. Denne kontinuerlige administrative byrde afspejler decentraliserede kontrol gennem krav om løbende tilstedeværelse i systemet, for fortsat at kunne blive taget i betragtning til nye opgaver (Vallas & Schor 2020:283-284).

Christian oplever ingen ulemper ved brugen af LinkedIn, men kan godt relatere til, at det kan være grænseoverskridende at skrive direkte til kunder. Han påpeger dog at:

”Kernen i LinkedIn handler om at ansætte folk, that’s it. Det handler om at sælge ting og ansætte folk. Altså om man sælger sig selv og sine kompetencer, eller man sælger et produkt eller et eller andet. Og det er derfor, man har en profil på LinkedIn.” (Bilag 3:9).

Han ser derfor LinkedIn som et brugbart værktøj, der åbner op for et marked, hvor han kan sælge sin viden og kompetencer. Dette illustreret at selvet som virksomhed er en logik, informanterne også følger i deres navigeringen på online platforme (McNay 2009:63). Hans beskrivelse af platformen, korresponderer med ligeledes karakteriseringen af platforme som en digital markedsplads, hvor det er muligt at opstarte egen solovirksomhed med minimale omkostninger (Muszyński et al. 2023:8). Her bliver selvmarkedsføring, eksempelvis af egne kompetencer, en indbygget del af platformens logik. For at Christian fortsat kan erhverve nye projekter og kunder, er der netop en implicit forpligtelse om netværksdannelse og salg af sig selv, inden for platformens rammer. At Christian sjældent bliver mødt med negativ respons, kan tolkes som et udtryk for, at dette er en institutionaliseret praksis blandt brugerne. Det understøtter platformenes rolle som digital infrastruktur der regulerer arbejdsmæssig praksis, uden den kontrol, der ses i traditionelle ansættelsessituationer.

5.3.3 Delkonklusion – del 2

Ud fra analyse del to ses det, hvordan de digitale platforme, LinkedIn og de konsulentformidlende agenturer, er blevet en strukturel nødvendighed for IT-freelancere. Dette tyder på et skift i arbejdsformidlingen, der nu i højere grad er centreret omkring digitalt distribuerede systemer. Det tydeliggør platformenes rolle som *”tertius gaudens”*, der meddefinerende for informanternes adgang til det projektorienterede arbejdsmarked. I analysen påpeges ligeledes den iboende dobbelthed som både facilitator og styringsmekanisme. Freelancerne oplever en øget autonomi og frihed ved brug af platformene, men denne frihed er betinget af, at de formår at navigere inden for deres forudbestemte strukturer og logikker.

5.4 Del 3) Usikkerheden forbundet med en freelance-karriere

I analyse del 3 rettes fokus mod at besvare følgende underspørgsmål: *Hvordan påvirker projektarbejde og midlertidighed IT-freelancers arbejdsliv og oplevelse af (u)sikkerhed?*

Hvor del 1 har fremhævet fleksibilitet og autonomi, vil dette afsnit kaste lys over den bagside af medaljen, som uundgåeligt følger med en karriere, der er præget af midlertidighed og uforudsigelighed.

5.4.1 ”Det er feelingen, der er anderledes”

Selvom fundene i del 1 viser at syv ud af otte informanter vægter frihed og fleksibilitet i arbejdet højt, er de bevidste om, at ansvaret i høj grad er til stede, men blot er flyttet fra en traditionel chef til kunderne. Deres arbejdsdag ligner derfor i praksis et traditionelt 8-16 job, men opleves anderledes. Det peger på et neoliberalt paradoks, hvor frihed og fleksibilitet sammenkædes med ansvar og kontrol. Dette understreger McNays pointe om ’selvet som virksomhed’, hvor kontrollen udøves gennem en struktureret og internaliseret form for selvregulering og selvansvar (McNay 2009:57).

Jesper, som er den eneste informant der ikke eksplicit påpeger den store frihed og fleksibilitet, italesætter dette paradoks:

”Lad os sige vi går 11-12 år tilbage. Så vil jeg tænke som freelancer, der er man selvstændig, der kan man selv bestemme alting. Men i realiteten er der jo altid nogen, der stiller krav til en. Hvis det var en fastansættelse, så er det ens chef. Hvis det er en freelance-forhold, så er det ens kunder, der stiller krav til en.” (Bilag 8:10-11)

Hans pointe illustrerer, at friheden ofte kan være mere formel, end den egentlig er reel (McNay 2009:61). Hertil uddyber Jesper, at når han er i en kontrakt, er det i realiteten ikke så fleksibelt. Der er naturligvis stadig en forventning til ham om at levere en ydelse til en fast timepris og et vist antal timer om måneden, selvom han dog oplever en større fleksibilitet i, hvornår han vælger at lægge disse timer (Bilag 8:15).

Hvor Jesper påpeger at friheden i praksis kan være begrænset af konkrete forventninger til ham, peger Christian i stedet på at det er ”*feelingen*”, der er anderledes. Dette understreger den neoliberale logik, hvor styring er med til at forme individers liv, men uden at krænke deres ’formelt autonome karakter’ (McNay 2009:61). Dette eksemplificeres i Christian udtalelse:

” [...] *det er jo faktisk en lidt sjov og misforstået ting, fordi man har ikke mere frihed eller mindre frihed. Man oplever at man har det. Når du har en kunde, så står du lige så meget til ansvar som hvis du har en leder. Altså det er sådan same-same but different. De siger også, at du skal møde op her på tirsdag, at du skal bla bla, og så gør man det. [...] Det er feelingen, der er anderledes. At man oplever, at man sender en faktura.*” (Bilag 3:14).

Christian oplever det samme ansvar overfor kunder som overfor en leder i traditionel ansættelse. Den afgørende forskel ligger i oplevelsen af øget autonomi snarere end i selve arbejdsforpligtelserne. Denne ”feeling” afspejler den projektorienterede cités normative standarder, hvor autonomi og selvledelse bliver ideologiske værdier, der legitimerer nye former for forpligtelser (Boltanski & Chiapello 2005:169). Denne legitimering kan bidrage med at belyse, hvorfor en freelance-karriere fremstår attraktiv for Christian og de øvrige informanterne, selvom de arbejdsmæssige forpligtelser ofte kan være sammenlignelige med en traditionel ansættelse.

For Dennis, Thomas, Michael og Søren er denne frihed og fleksibilitet også meget afhængig af, hvad kunden og kontrakten foreskriver. Dennis beskriver, hvordan der sommetider kan være krav fra kunden om, at timerne skal lægges mellem 8-16. Hans familiemæssige omstændigheder gør, at dette tidsrum faktisk er det mest optimale for ham og hans familie: *”Man skal jo stadig lægge de timer, man skal lægge for at få løn. Specielt med små børn, så er der kun de timer, der er i døgnnet.”* (Bilag 1:9-10). Der er derfor også nogle ydre omstændigheder, der gør, at Dennis bliver nødt til at arbejde på nogle bestemte tidspunkter. Thomas oplever ligeledes at det er utroligt kundeafhængigt, hvor meget frihed og fleksibilitet han har, og at dette afhænger af den kontrakt, de har indgået (Bilag 4:11). Han oplever ofte at komme ud i virksomheder hvor det er *”bål og brand”* og virksomheden akut har brug for hans ydelse, hvilket kræver flere timer end først antaget. Det kan være på bekostning af hans følelse af frihed og fleksibilitet, men som han siger, er det *”jo en del af gamet”*, når man beskæftiger sig som freelancer (ibid.:11-12). Når han accepterer, at det er en del af gamet, viser det hvordan arbejdsforpligtelser strukturelt kommer før personlig planlægning, hvilket vidner om den aktivitet, der er iboende i projektarbejdets logik (Petersen 2011:19). For Michael og Søren afhænger allokeringen også af den kontrakt, de har med kunden. Søren har selv justeret sin allokering i forhold til arbejdsbyrden gennem de seneste år, så den ligger på 60-80 procent, selvom han somme tider har haft 100 procents allokering – for ham afhænger det meget af opgaven (Bilag 7:11). Informanternes beretninger viser, hvordan de opererer i et projektorienteret arbejdsmarked, hvor det er en nødvendighed at kunne tilpasse sig til hvert enkelt projekt. Michael tydeliggør

ovenstående pointer ved at sige: *”Så det at sige at freelance altid er lig med fleksibilitet, det passer ikke, det kommer meget an på kunden.”* (Bilag 6:10).

Fra et neoliberalistisk synspunkt fremstår informanternes oplevede frihed og fleksibilitet som ambivalent. På den ene side udøver de en høj grad af autonomi og selvbestemmelse, men på den anden side er denne autonomi tæt forbundet med internaliseret selvregulering og selvledelse (McNay 2009:63). Informanternes udtalelser peger dog ikke på, som McNay antager, at der kan være risiko for, at den disciplinerende magt har udhulet den frigørende kraft. Derimod bliver ”feelingen” central, da den fungerer som legitimerende for det projektbaserede arbejde.

5.4.2 Økonomisk buffer som forudsætning

Analyse del 1 viste økonomiske incitamenter som motivation for en freelance-karriere. Denne motivation står dog i kontrast til virkeligheden, hvor livet som freelancer, selvom det byder på fleksibilitet og frihed, også indebærer en udpræget grad af usikkerhed og risici, både økonomisk og med hensyn til behovet for løbende at kunne erhverve nye opgaver og kunder. Søren udtrykker at det både er:

” [...] økonomisk [...], Men det er også noget mentalt, altså mindsetmæssigt med at sige, at nu er der en periode, hvor jeg ikke har en opgave. Det er ikke, fordi jeg ikke er noget værd eller er dårlig, men det er bare fordi, at det bare ikke passer med mine kompetencer på den opgave, der er der.”

(Bilag 7:3-4).

Han påpeger to aspekter af freelance-karrieren der hænger uløseligt sammen, idet den økonomiske stabilitet i høj grad er afhængig af en kontinuerlig strøm af opgaver, hvilket kan skabe mentalt pres i perioder uden opgaver. Flere af informanterne fremhæver, at det kræver en vis risikovillighed at begive sig ud i en freelance-karriere, både hvad angår det økonomiske aspekt og muligheden for at skaffe nye opgaver. Det er derfor essentielt at have en økonomisk ’buffer’. Bufferen skaber friheden til at vælge opgaver til og fra på egne præmisser, og klare sig igennem perioder uden opgaver. Christian og Camilla omtaler begge denne buffer som *”fuck you money”*, og beskriver hvordan denne økonomiske buffer er tæt forbundet med følelsen af frihed. Christian formulerer det således:

[...] man får de der, ’fuck you money’. Og når du så får det mindset, og du føler, at du kan sige, hvad du vil, jeg skrider bare så, så performer du på en helt anden måde, end hvis nogen står med en pistol og siger, her er dine skaldede 30.000 kroner i løn, ikke?” (Bilag 3:15).

Christian understreger nødvendigheden af at have et økonomisk råderum, der kan sættes i spil mellem kontrakter, hvilket betyder at han ikke er nødsaget til at tage opgaver han reelt ikke har interesse for. Et gennemgående tema blandt informanterne er, at det er en klar nødvendighed som freelancer at have et økonomisk råderum, der kan kompensere for perioder uden indtægt. Ikke alle anvender betegnelsen 'fuck you money', men benytter andre udtryk som f.eks.: "buffer" (Thomas), "backup" (Michael), "sætte noget til side" (Søren) og "god buffer i banken" (Jesper). Behovet for den økonomiske buffer kan forstås som en bredere neoliberalistisk omstrukturering af arbejdsmarkedet, hvor individet i højere grad er "overladt" til sig selv, frem for at være en del af kollektive sikkerhedsordninger. På den måde bliver risiko og ansvar individualiseret og sociale omkostninger privatiseret. Her bliver autonomien også sat på spidsen, da det bliver noget man kan "spare op til", hvilket understreger den neoliberalistiske logik om handlen ud fra markedsløgnikker (McNay 2009:61). IT-branchens strukturelle karakter, præget af høje timepriser, skal heller ikke underkendes, da det medfører et økonomisk privilegium og muliggør en opsparing blandt IT-freelancere.

Bufferen dækker altså ikke blot over de økonomiske aspekter, men giver også informanterne en øget autonomifølelse. De kan sige nej til opgaver, de ikke ønsker eller ikke passer ind i deres faglige profil, og samtidig bevare følelsen af professionel integritet. At informanterne strategisk vælger, hvilke opgaver der passer til deres faglige profil, selvom det kan være på bekostning af indtægt, kan forstås som en måde hvorpå de formår at udvikle og udtrykke deres autentiske selv. På den måde kan de opbygge en profil, der differentierer dem fra andre og skærper deres faglige profil, således de kan finde deres plads på projektmarkedet (Petersen 2011:21). Dette understøttes af eksisterende forskning, der netop understreger vigtigheden af at IT-freelancere investerer i deres menneskelige kapital for at bibeholde relevansen inden for deres professionelle domæne (Gussek & Wiesche 2023:570).

Reserven giver ligeledes sikkerhed til perioder uden opgave. Flere af informanterne beskriver, hvordan der i visse perioder kan være mere lavvande mellem opgaverne. Disse perioder er svære at forudsige, og ofte ved de ikke, hvornår de igen kan blive hyret til en opgave. Kontraktforholdene er ofte flydende og midlertidige, eller de kan blive opsagt med kort varsel, hvilket understreger behovet for den økonomiske buffer. Dennis oplevede at blive opsagt med halvanden times varsel sammen med de øvrige konsulenter, hvilket han beskriver som " [...] en speciel omgang." (Bilag 1:3). Herefter gik der en længere periode, før han igen skaffede en ny opgave. Han italesætter,

hvordan denne usikkerhed i freelance-kontrakterne gør det nødvendigt at være fremadskuende med hensyn til planlægning af de næste opgaver:

”Og så skal man også hele tiden, og det er jeg personligt ikke så god til, at tænke fremad. At nu er jeg her indtil slutningen af marts, men hvad så bagefter? Så skal man jo allerede, inden det er slut, begynde at kigge efter nye opgaver. Og der er jo altid en usikkerhed om, at er der nu den næste opgave?” (Bilag 1:10).

Udtalelsen illustrerer hvordan de midlertidige og projektorienterede kontrakter kan skabe en grundlæggende usikkerhed hos freelancerne, da de konstant skal være opmærksomme på hvorvidt der er nye opgaver og om de kan få dem. Ifølge Sennett gør en ”ikke fast ansættelse” langsigtede handlinger formålsløse og kan opløse tilliden mellem mennesker, hvilket gør det vanskeligt at handle langsigtet og opbygge en stabil fortælling om sig selv (Sennett 1999:22). Når informanterne konstant skal forholde sig til en ofte uforudsigelige fremtid, kan det blive udfordrende at opretholde tillid til arbejdslivet og relationerne i disse, hvilket kan undergrave evnen til at skabe et bæredygtigt selv.

Thomas fremhæver en opbremsning i freelancebranchen i 2023-2024 som følge af bekymringer for recession og stigende renter, hvor hans buffer blev afgørende for hans økonomiske stabilitet. Det var forbundet med en stor usikkerhed, i og med: *”Der er ikke nogen garanti for, at der lige kommer en opgave, når den opgave man sidder på slutter, og at man bare lige kan gå videre til den næste.”* (Bilag 4:14). På den måde bliver det tydeligt, at den økonomiske buffer og chancen for at skaffe et nyt projekt hænger uløseligt sammen. Det er en usikkerhed, som informanterne oplever under en igangværende opgave, men i særdeleshed mellem imellem opgaverne. Jesper beskriver ubehaget efter 2-3 måneder mellem opgaver: *”[...] hvor lang tid kan det her nu holde ved? Hvornår begynder jeg at skulle lempe lidt på mine krav til en opgave, fordi der skal en bundlinje ind for de omkostninger, der er i virksomheden?”* (Bilag 8:16). Udtalelsen illustrerer Jespers usikkerhed mellem kontrakterne og hans overvejelser om at gå på kompromis med opgavetype for at sikre indtjening.

På tværs af informanterne peger deres erfaringer på, at den iboende midlertidighed der ligger i freelancekontrakter, kan skabe en arbejdsmæssig virkelighed, der er præget af stor opmærksomhed på ”det næste skridt”. For at kunne håndtere denne usikkerhed og ustabilitet der kan være mellem opgaverne, bliver den økonomiske buffer et nødvendigt redskab. På den måde fungerer den økonomiske buffer ikke blot som et sikkerhedsnet, men også et redskab der gør informanterne i

stand til at opretholde et bæredygtigt selv i perioder præget af usikkerhed. Det bliver derfor en modvægt til det ellers fragmenteret arbejdsliv, som Sennett beskriver og en løsning på at bevare det bæredygtige selv.

5.4.3 Gråzonen – limbo mellem fleksibilitet og usikkerhed

Følgende afsnit vil belyse det strukturelle spændingsfelt mellem den nye kapitalismes ånd og de systemer, som IT-freelancerne befinder sig i. Selvom det ses, særligt i del et af analysen, at freelancerne har internaliseret de normative standarder i den projektorienterede cité, bliver informanterne mødt af systemer, der strukturelt ikke understøtter disse værdier fuldt ud. Der kan opstå et spændingsfelt mellem teori og den konkrete virkelighed, hvor informanterne forsøger at agere som ”den store person”, men samtidig oplever at dette kolliderer med systemiske begrænsninger, hvilket skaber mekanismer, der fremkalder usikkerhed og udfordrer karrieren som IT-freelancer.

Eksisterende forskning viser, at freelancere ofte adskiller sig fra lønmodtagere hvad angår arbejdsretslige og overenskomstmæssige regler (Scheuer 2017:85). Det er også et emne som flere af informanterne berører og som vurderes at have en væsentlig indflydelse i deres arbejdsliv. Thomas beskriver problematikken klart:

” [...] Man har gjort det [...] meget besværligt at være selvstændig i Danmark. Altså fra politisk hold. Så hele systemet er ikke skabt til selvstændighed på nogen måde. [...] Det er som om systemet ikke forstår selvstændige, i hvert fald IT-konsulenter.” (Bilag 4:18).

Thomas peger på en strukturel diskrepans mellem det danske velfærdssystem, der er designet til faste, langvarige ansættelser og den projektorienterede cités normative krav, der fremhæver fleksibilitet og autonomi.

Et gennemgående tema er den juridiske usikkerhed, der kan opstå, hvis de arbejder for den samme kunde over en længere periode. Her risikerer freelancerne at blive betragtet som fastansatte, hvis de ikke kontinuerligt skifter kunder. Jesper, Dennis og Thomas har oplevet, at der blevet sat spørgsmålstejn ved deres status med skattemæssige og juridiske dilemmaer til følge. Derfor, forklarer Jesper, sørger de for at kontrakterne er relativt korte, så de ikke bliver uhensigtsmæssigt beskattet (Bilag 8:15). Endvidere kræver systemet, at freelancere har flere kunder samtidigt på ét år, for ikke at blive betragtet som fastansatte. Dette skaber imidlertid et praktisk dilemma for freelancerne i IT-branchen, der ofte er underlagt kontraktforhold, med 37 timer om ugen hos én kunde (Bilag 4:20). Der genereres dermed en mekanisme der nødvendiggør overarbejde, hvor

systemet både kræver at freelanceren arbejder fuld tid hos én kunde og flere samtidige kunder. Dette paradoks illustrerer idealet om konstant aktivitet, der kan føre til øget usikkerhed og mental belastning.

Thomas konkretiserer denne absurditet med et eksempel, hvor man fra skattemyndighedernes side dikterer, at man bliver betragtet som fastansat, hvis man gør brug af kundens udstyr. Ifølge Thomas er det for IT-konsulenter normal praksis at få udleveret en computer af kunden af sikkerhedsmæssige årsager. Han tilføjer: *”Men det er sådan en ting, som skat siger, hvis du får udleveret det, så kan vi risikere at betragte dig som fastansat. Og hvis vi gør det, så skal du betale over 100% tilbage i skat.”* (Bilag 4:18-19). Det er derfor nogle betydelige skattemæssige og økonomiske konsekvenser, hvis man som freelancer ikke er opmærksom på gældende krav. Det skaber derfor barrierer for udførslen af arbejdsopgaven, når der er en afkobling mellem systemets rammer og den faktiske arbejdspraksis. Når de bliver mødt af mistænksomhed og advarsler, bliver præmissen for at varetage en selvstændig virksomhed på den måde vanskeliggjort. Ovenstående fremhæver det spændingsfelt informanterne oplever mellem idealet om projektarbejde og systemets rammer. På den måde kan det forstås at systemet, på visse områder, stadig er formet af den industrielle cités logik og normer (Boltanski & Chiapello 2005:169), mens IT-freelancerne i højere grad opererer ud fra den projektorienterede cités normative standarder.

Nogle af informanterne nævner også usikkerheder, der vedrører social-og sikkerhedsmæssige aspekter. Hvor lange stabile ansættelser før muliggjorde sikkerhed, fører det fragmenterede arbejdsliv til at individet i højere grad er overladt til sig selv (Sennett 1999:48). Fragmenteringen afspejler en strukturel ændring, hvor risici og ansvar nu privatiseres og individualiseres. Søren fremhæver forskellen mellem at være lønmodtager og freelancer, særligt hvad angår sociale rettigheder: *”Der er forskel rent socialt, sikkerhedsmæssigt på at være selvstændig og på at være ansat. Det er bare bedre sikkerhedsnet, du har som ansat på alle mulige områder. Det er også bedre pensionsvilkår og den slags.”* (Bilag 7:14-15). LO-undersøgelsen sætter tal denne individualiserede risiko, hvor kun 30% af freelancere er dækket af løn under sygdom og 43% er forsikrede mod ledighed (Scheuer 2017:89-90).

Flere af informanterne påpeger at de, modsat fastansatte, selv sørger for at betale pension, ferie, sygdom, uddannelse og kurser. Thomas understreger i den forbindelse, at selvom freelancere ofte betragtes som økonomisk bekostelige, er det en nødvendighed for netop at kompensere for fraværet af de sociale og arbejdsmæssige rettigheder (Bilag 4:22). Camilla og Michael påpeger særlig problematikken ved at være medlem af en a-kasse, hvor de ikke kan få understøttelse, selvom de i

princippet er ledige mellem kontrakter. Michael fortæller, at for at han for at få en sådan ydelse, skal lukke sit CVR-nummer – men som han selv påpeger, er det svært at tage opgaver, hvis man ikke har et CVR-nummer (Bilag 6:4). Det skaber en paradoksal situation, hvor de enten må opgive deres erhvervsgrundlag eller stå uden et økonomisk sikkerhedsnet i perioderne mellem opgaver. Det peger på en paradoksal frihed, hvor informanterne kan agere frit, men de er samtidig bundet af nogle strukturelle rammer.

Camilla, som den eneste kvindelige informant, påpeger også en betydelig usikkerhed ved barsel og barselsdagpenge. Det er, alt efter hvilken type selskab man har valgt at stifte, ikke altid en mulighed at få barselspenge. Camilla fortæller, hvordan hun *tilfældigvis* har et ApS-selskab, hvilket betyder at hun både ejer selskabet, men også bliver betragtet som ansat i selskabet (Bilag 5:22). Hvis hun i stedet havde stiftet en enkeltmandsvirksomhed, ville hun ikke have haft mulighed for at få udbetalt barselsdagpenge. Hun understreger: *”Jeg tror gerne, at de vil gøre det så komplekst som muligt. De kære politikere, de kan jo godt tænke sig, at alle bare var der fuldtid, og så kører vi bare.”* (Bilag 5:22-23). Hun peger dermed på nogle strukturelle udfordringer, der i kan gøre det vanskeligt, især for kvindelige freelancere, at tage denne karrierevej.

Informanternes bekymringer divergerer fra eksisterende forskning, som peger på, at danske freelancere tillægger usikkerhed mindre betydning end deres tyske kolleger (Barbara Fersch 2012:1125). Det forhold, at informanterne eksplicit nævner dette aspekt kan betyde at IT-freelanceres strukturelle position har ændret sig siden Fersch studie blev foretaget, eller at der er en betydelig forskel fra mediebranchen til IT-branchen. Norske fund viser dog også, at fraværet af sociale rettigheder og adgang til velfærdsydelser er blandt de mest udfordrende aspekter for freelancere (Ramborg et al.2017:17).

Informanternes udtalelser peger på, at de befinder sig på et arbejdsmarked, hvor den nye kapitalismes ånds normative standarder har vundet indpas, men hvor de selv må bære de konsekvenser det afføder. De strukturelle rammer kan ikke i tilstrækkelig grad legitimere de normative krav, hvilket kan skabe et arbejdsliv med usikkerhed. Det efterlader de, som ønsker at gå selvstændighedens vej, i en slags limbo mellem usikkerhed og fleksibilitet.

5.4.4 Delkonklusion – del 3

IT-freelancerne befinder sig i et spændingsfelt mellem oplevelsen af frihed og en strukturel usikkerhed. De oplever i praksis samme arbejdsforpligtelser som i et fastansættelseslignende forhold når de er i kontrakt, men forskellen ligger i ”feelingen” af selvbestemmelse. Den

økonomiske buffer er et vigtigt redskab til at håndtere den iboende midlertidighed i freelancekontrakterne, hvor den er en forudsætning for handlerum og modvægt til deres fragmenterede arbejdsliv. Overraskende peger fundene på, at informanterne oplever øget usikkerhed i deres freelance-karriere, i kontrast til Fersch's fund om "Danish Easy-going". Informanternes oplevelse af usikkerhed, på trods af deres privilegeret markedsposition, kan tyde på en forringede vilkår eller at branchen adskiller sig fra andre freelance-sektorer. Informanterne agerer som "den store person" i den projektorienterede cité, men et system designet til traditionelle ansættelsesforhold gør, at de møder juridiske og sociale usikkerheder. Dette efterlader IT-freelancerne i en limbo mellem idealet om de normative standarder de forsøger at efterleve og systemets strukturelle rammer, der ikke fuldt ud, endnu, understøtter denne arbejdspraksis.

6. Diskuterende konklusion

Dette speciale har søgt at besvare følgende problemstilling: Hvordan kendetegnes danske IT-freelanceres arbejdsliv, og hvordan understøtter online platforme deres mulighed for jobskabelse? Spørgsmålet er besvaret gennem tre analytiske nedslag, der har til formål at indfange en kompleks arbejdsform. Gennem otte interviews og en kritisk, realistisk tilgang, viser analysen, at en tilværelse som IT-freelancer på overfladen fremstår som en arbejdsform med øget frihed og autonomi. Ved en nærmere analyse afsløres der dog nogle dybere strukturelle paradokser i livet som IT-freelancer.

Gennem analysen identificeres fire centrale drivkræfter i informanternes valg om at blive freelancer: Ønsket om variation, fleksibilitet i hverdagen, frihed til selvbestemmelse og faglig autonomi samt økonomisk incitament. Ved første øjekast fremstår disse som individuelle præferencer, men ved nærmere analyse ses det, at disse drivkræfter afspejler dybereliggende strukturer i arbejdslivet. Informanterne har internaliseret og efterlever de normative standarder, Boltanski og Chiapello beskriver i den projektorienterede cité, som personlige værdier. Idealet bliver kortvarige projekter, fleksibilitet og variation, der legitimerer og skaber begejstring for freelance-karrieren. Samtidig repræsenterer informanterne en neoliberalistisk logik og internaliserer ansvaret for egen karriereudvikling i en sådan grad, at de selv bliver ”varen” og agerer som små virksomheder.

Selvom informanterne ikke benytter de klassiske gig freelance-platforme, viser analysen at digitale platforme som LinkedIn og konsulentformidlende agenturer er en central strukturel nødvendighed for IT-freelanceres jobskabelse. Platformenes rolle som ”permissive potentates” tydeliggør den iboende dobbelthed som både facilitator og styringsmekanisme. Informanterne opnår en øget frihed og autonomi ved brug af disse platforme, men friheden er betinget af, at de formår at navigere inden for forudbestemte strukturer og logikker på samme.

Analysen viser et centralt paradoks, hvor informanterne befinder sig i et spændingsfelt mellem oplevelsen af frihed og strukturel usikkerhed. De oplever i praksis de samme arbejdsforpligtigelser i kontraktopgaver som i et fast ansættelsesforhold, men den centrale forskel er en ”feeling” af selvbestemmelse. Den økonomiske buffer bliver et centralt redskab i freelancetilværelsen og en forudsætning for handlerum og en ballast i deres fragmenterede arbejdsliv. Informanternes udlægning af deres oplevelse af usikkerhed står i kontrast til Fersch forskning om ”Danish easy-going”, hvilket kan tyde på en forværring af freelancernes vilkår eller branchespecifikke forskelle.

De juridiske og sociale usikkerheder som informanterne oplever, tyder på, at de befinder sig i en limbo mellem den nye kapitalismes normative standarder og et system, der endnu ikke i fuldt omfang understøtter arbejdsformen. Paradoksalt viser det sig, at jo mere de forsøger at agere som den ”store person”, jo mere bliver de i praksis konfronteret af systemet. Camilla, som den eneste kvindelige informant, italesætter i højere grad udfordringer med sociale rettigheder, herunder kompleksiteten med barselsdagpenge. Det kunne tyde på kønsspecifikke dimensioner i freelance-karrieren, hvor kvindelige freelancere oplever flere barrierer end mandlige, der ikke er udforsket tilstrækkeligt.

IT-branchens særlige karakter, som er præget af høj efterspørgsel på teknologiske kompetencer, specialiseret arbejdskraft og deraf følgende høje timepriser, spiller en central rolle i deres mulighed for at kunne realisere en freelance-karriere. Det er aspekter, der ikke skal underkendes, da det kan tyde på at informanterne har adgang til strukturelle privilegier, som ikke er gældende i alle freelance-brancher, hvor de kan vælge opgaver til og fra samt opbygge en økonomisk reserve. Det er relevant at reflektere over, hvorvidt denne arbejdsform overhovedet ville være mulig under andre samfundsmæssige forhold. I starten af 1990’erne var Danmark præget af en høj ledighed og ledigheden lå på over 10%, kontra de omkring 2% i dag (Danmarks Statistik 2024). Da ville det ”privilegium” at vælge variation og autonomi, måske på bekostning af økonomisk sikkerhed, formentligt ikke være en mulighed for mange. Dette aktualiserer spørgsmålet om, hvorvidt denne tiltrækning af freelancing er følge af specifikke historiske betingelser med lav ledighed og høj efterspørgsel på specialiserede kompetencer? Det er ligeledes iøjefaldende at halvdelen af informanterne startede deres freelance-karriere i 2020, hvilket kan indikere at COVID-19-pandemien har fungeret som en strukturel katalysator, der har accelererede informanternes beslutning om at starte en freelance-karriere.

Eksisterende forskning peger på, at der foreligger mangler på viden om freelancearbejde i en dansk kontekst, hvilket medfører udfordringer i at opnå en dybdegående forståelse af freelancernes arbejdspraksis og livsvilkår, herunder branchemæssige forskelle (Holt et al. 2023:33+37). Dette speciale bidrager til en nuanceret forståelse af højt specialiserede IT-freelancere, der er kendetegnet ved idealer om frihed, fleksibilitet og selvstyring. Paradoksalt oplever de dog også strukturelle begrænsninger. De efterlever den projektorienterede cités normative standarder som individuelle værdier og agerer efter et neoliberalistisk mindset og betragter sig selv som ”virksomheder”. Bagsiden af medaljen i deres freelance-karriere er det limbo der opstår når frihedsidealerne kolliderer med de systemiske rammer og oplevelsen af juridiske og sociale usikkerheder. IT-

freelancernes mulighed for jobskabelse er betinget af online platforme, herunder LinkedIn og konsulentformidlende agenturer. Platformenes dobbelthed som ”permissive potentates” faciliterer på den ene side adgang til projekter, men er også en styrende og kontrollerende mekanisme, der fordrer selvdisciplinering. Undersøgelsen viser altså at IT-freelancernes arbejdsliv er kendetegnet ved en friheds ”feeling” og en selvoplevet autonomi, som kun er mulig ved mere eller mindre erkendt selvdisciplinering.

Litteraturliste

- Aalborg Universitet. (2023, 22. november). *CLAAUDIA lancerer ny AI-transskriptionsløsning til forskere*. <https://www.aau.dk/claudia-lancerer-ny-ai-transskriptionslosning-til-forskere-n97793>
- Aalborg Universitet. (u.å.). *Regler for brug af generativ AI*. <https://www.studerende.aau.dk/regler-og-praktisk/regler/regler-for-brug-af-generativ-ai>
- Bhaskar, R. (2008). *A realist theory of science* (2. udg.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203090732>
- Blok, A. (2020). Fransk pragmatisk sociologi: Boltanski, Thévenot, Latour. I H. Andersen & L. B. Kaspersen (Red.), *Klassisk og moderne samfundsteori II* (6. udg., 1. oplag.). Hans Reitzels Forlag.
- Boltanski, L., & Chiapello, E. (2005). The New Spirit of Capitalism. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 18(3/4), 161–188. <https://doi.org/10.1007/s10767-006-9006-9>
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2020). *Kvalitative metoder - En grundbog* (3. udgave). Hans Reitzels Forlag.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4. udg.). Oxford University Press.
- Buch-Hansen, H., & Nielsen, P. (2012). Kritisk realisme. I S. Juul & K. B. Pedersen (Red.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori* (1. udg., s. 277–315). Hans Reitzels Forlag.
- Danmarks Statistik. (2021). *Stigning i antal selvstændig uden ansatte*.
<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=31838>
- Danmarks Statistik. (2024). *Udvikling i ledigheden hos mænd og kvinder (netto)*.
<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/arbejde-og-indkomst/beskaeftigelse-og-arbejdsloeshed/arbejdsloese>
- Dansk Arbejdsgiverforening. (2019, 11. april). *Freelancere er glade for deres arbejde*.
<https://www.da.dk/politik-og-analyser/overenskomst-og-arbejdsret/2019/freelancere-er-glade-for-deres-arbejde/>

- Dansk Erhverv. (2020, december). *Lønmodtager eller freelancer – hvor går grænsen?*
<https://www.danskerhverv.dk/presse-og-nyheder/nyheder/2020/december/lonmodtager-eller-freelancer--hvor-gar-gransen/>
- Dansk Erhverv. (2024, juni). *Kommer freelancearbejdsmarkedet for alvor nu?*
<https://www.danskerhverv.dk/presse-og-nyheder/nyheder/2024/juni/kommer-freelancearbejdsmarkedet-for-alvor-nu/>
- de Villiers, C., Muhammad, B. F., & Molinari, M. (2022). Qualitative research interviews using online video technology – challenges and opportunities. *Meditari Accountancy Research*, 30(6), 1764–1782. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2021-1252>
- Dvouletý, O., Postepska, A., & Urbaniec, M. (2023). Highly skilled solo self-employed individuals in the digital economy. I *The digital economy and the European labour market* (1. udg., s. 159–168). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003254638-15>
- Fersch, B. (2012). "German Angst" vs "Danish Easy-going"? On the Role and Relevance of Insecurity and Uncertainty in the Lives of Freelancers in Denmark and Germany. *Sociology (Oxford)*, 46(6), 1125–1139. <https://doi.org/10.1177/0038038512437894>
- Flatøy, C. A. (2024). Free to have imbalance? Freelancers' work–life balance and the moderating role of three key work facets. *Personnel Review*, 54(4), 1066–1080.
<https://doi.org/10.1108/PR-02-2023-0104>
- Gleerup, J., Nielsen, B. S., Olsén, P., & Warring, N. (2018). Prekarisering og akademisk arbejde. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 20(1), 9–29. <https://doi.org/10.7146/tfa.v20i1.108195>
- Gussek, L., Grabbe, A., & Wiesche, M. (2023). Challenges of IT freelancers on digital labor platforms: A topic model approach. *Electronic Markets*, 33(1), 55.
<https://doi.org/10.1007/s12525-023-00675-y>
- Gussek, L., & Wiesche, M. (2023). IT professionals in the gig economy: The success of IT freelancers on digital labor platforms. *Business & Information Systems Engineering*, 65(5), 555–575. <https://doi.org/10.1007/s12599-023-00812-z>
- Himani, S. R., Goli, G., M, R., & Gobinath, R. (2025). Transformative dynamics of the gig economy: Technological impacts, worker well-being and global research trends.

International Journal of Engineering Business Management, 17.

<https://doi.org/10.1177/18479790241310362>

Holt, H., Larsen, M., & Søndenbroe, K. I. (2023). *Atypiske beskæftigelsesformer: Afdækning af videnshuller*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Huđek, I., Tominc, P., & Širec, K. (2020). Entrepreneurship vs. freelancing: What's the difference? *Naše gospodarstvo/Our Economy*, 66(3), 56–62. <https://doi.org/10.2478/ngoe-2020-0018>

Huđek, I., Tominc, P., & Širec, K. (2021). The human capital of the freelancers and their satisfaction with the quality of life. *Sustainability*, 13(20), 11490. <https://doi.org/10.3390/su132011490>

IT-Branchen. (2021, 12. maj). *Er der snart flere freelancere end fastansatte?*

<https://itb.dk/maerkesager/digitale-kompetencer/er-der-snart-flere-freelancere-end-fastansatte/>

Kelly, P. (2016). *The self as enterprise: Foucault and the spirit of 21st century capitalism* (1. udg.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315553030>

Larsen, T. P., & Ilsøe, A. (2021). Comparative perspectives on non-standard work in the Nordics: Definitions and overall trends. I A. Ilsøe et al., *Non-standard work in the Nordics: Troubled waters under the still surface* (kap. 1). Nordisk Ministerråd.

<https://doi.org/10.6027/temanord2021-503>

Leighton, P., & McKeown, T. (2015). The rise of independent professionals: Their challenge for management. *Small Enterprise Research*, 22(2–3), 119–130.

<https://doi.org/10.1080/13215906.2015.1085627>

McNay, L. (2009). Self as enterprise: Dilemmas of control and resistance in Foucault's *The Birth of Biopolitics*. *Theory, Culture & Society*, 26(6), 55–77.

<https://doi.org/10.1177/0263276409347697>

Muszyński, K., Pulignano, V., Domecka, M., Potter, J., & Halabisky, D. (2023). Entrepreneurial opportunities and working conditions of self-employed online freelancers in the platform economy. *OECD SME and Entrepreneurship Papers*. <https://doi.org/10.1787/ebc310de-en>.

- Møberg, R. J., & Rasmussen, S. (2024). Fremtidens arbejde - Muligheder og Udfordringer. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 26(1), 5–10. <https://tidsskrift.dk/tidsskrift-for-arbejdsliv/article/view/144134>
- Petersen, A. (2011). Autenticitet i kapitalismens nye ånd: Manifestationen af et blidt barbari. *Dansk Sociologi*, 22(2), 25–48. <https://doi.org/10.22439/dansoc.v22i2.3558>
- Ramborg, M., Mósesdóttir, L., & Østreng, E. (2017). *Perspektivnotat: frilansere: frihet og frykt*. Samfunnsviterne.
- Røtnes, R., Ingerød Steen, J., Røed Steen, J., & Jesnes, K. (2019). *The knowledge-intensive platform economy in the Nordic countries*.
- Sapsed, J., Camerani, R., Masucci, M., Petermann, M., Rajguru, M., & Jones, P. (2015). *Brighton fuse 2: Freelancers in the creative, digital, IT economy*. Arts and Humanities Research Council.
- Scheuer, S. (2017). *Atypisk beskæftigelse i Danmark. Om deltidsansattes, midlertidigt ansattes og soloselvstændiges vilkår* (LO-Dokumentation Nr. 1). LO.
- Sennett, R. (1999). *Det fleksible menneske*. Hovedland.
- Vallas, S., Schor, J. B., Massey, D., & Cook, K. (2020). What do platforms do? Understanding the gig economy. *Annual Review of Sociology*, 46(1), 273–294. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-121919-054857>
- van den Born, A., & van Witteloostuijn, A. (2013). Drivers of freelance career success. *Journal of Organizational Behavior*, 34(1), 24–46. <https://doi.org/10.1002/job.1786>

Bilagsoversigt

Bilag 1	Transskription: Interview med Dennis
Bilag 2	Transskription: Interview med Finn
Bilag 3	Transskription: Interview med Christian
Bilag 4	Transskription: Interview med Thomas
Bilag 5	Transskription: Interview med Camilla
Bilag 6	Transskription: Interview med Michael
Bilag 7	Transskription: Interview med Søren
Bilag 8	Transskription: Interview med Jesper
Bilag 9	Interviewguide